

Maš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XII./ŠTEVILKA 45

CELOVEC, DNE 10. NOVEMBRA 1960

Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.- SILINGA

Ob letošnjih Mohorjevih knjigah

Za praznike Vseh svetih smo se razveselili lepega knjižnega daru naše Družbe sv. Mohorja. Poleg običajnega Koledarja je med knjigami redne izdaje spet večernična povest in nov zvezek zgodovine Koroških Slovencev. Večernicam dela družbo letos še ena povestna knjiga in pa knjižica s slikami za mladino. Izšla je tudi Družinska pratika za l. 1961.

Koledar za l. 1961 se nam predstavlja v lepi, veseli obleki in nas preseneti z novim, preglednim koledarskim delom. Marsikatero podrobno novost opazimo tudi v ostalem delu. Dragocen je članek o pripravah na bližnje zborovanje vseh škofov sveta, na 2. vatikanski vesoljni zbor. Ko že upamo, da bomo ta stoletni dogodek sami doživeli, je kar prav, da nas Koledar pouči o tem dogodku in nas o njem informira. 600-letni jubilej Sv. Višarj je v njem poudarjen s spominsko sliko, ki kaže, kako je naše romarje presenetil sredi julija sneg, in sliko naših študentov na Sv. Višarjah. Članek o božji poti k Sv. Krvi v Klavzetu nam pa odkrije, da so naši predniki romali s Sv. Višarj še malo naprej - v Karnijo. Poldruga pola Koledarja je posvečena spominu lani ob tem času umrlega našega rojaka škofa dr. Gregorija Rožmana. Z zanimanjem bodo naši ljudje prebirali razne preprosto pisane spominske članke o njem, tako izpod peresa g. Benetka, g. Vavtija, g. Faturja, prevz. g. škofa in drugih. Nekateri članki nam odkrijejo marsikaj doslej neznanega iz življenja tega velikega vladika slovenskega naroda. V ostalem bo koledarska knjiga ugajala našim družinskim očetom in materam z zanimivimi članki, ki se sučejo okoli vzgoje otrok. Poudarjena je v njem tudi socialna nota. Spominja nas tudi na naše dijake in gimnazijce, na trpljenje in veselje slovenske krvi po svetu (v Braziliji, Kanadi, Združenih državah, Argentini in v deželi kengurujca: v Avstraliji ter po zapadni Evropi). Vse pesmi so lahko umljive in bodo s povestmi in kratkimi zgodbami naredile bralcem mnogo prijetnih večerov letošnje zimske dobe. - Letošnjega koledarja res ne moremo dovolj priporočiti slehernemu našemu človeku. Ob njem mu ne bo dolgčas. Nasprotno: prav za pouk in prijetno razvedrilo mu bo.

Lani smo radi brali večernice »Ura s kukavico«. Letos nam Karel Mauser v novi knjigi pripoveduje, kako je bilo naprej z Bijolovim Vorencom in Cilo, ki sta se kljub odporu Cilinega očeta le poročila. Koristno je, da nam ob koncu knjige podaja kratak članek pregled vsebine lanske knjige. Tako bo mogoče vse razumeti tudi tistemu, ki lanske knjige ni kupil.

Nov - šesti - zvezek zgodovine Koroških Slovencev sprejemamo z žalostno ugotovitvijo, da skrbnega sestavljalca tega odličnega pregleda preteklosti našega naroda ni več med živimi. Napoleonov vojščak na straži v Kanalski dolini je narisal na ovitku 260 strani obsežnega snopiča in naznanja, da je v tem snopiču popisano življenje naših prednikov v času napoleonskih vojsk.

Precej moderen ovitek in naslov druge povestne knjige »Umita kri« nas prvi hip morda ne pritegneta k branju. Ko pa listamo, vidimo, da je to domača zgodba iz življenja, kako se po mnogih težavah odpre sreča Ivanki in Ivanu, da se končno neko jutro poročita na Brezjah. Povest je napisal rojak, ki živi nekje v Kanadi in je to prvo njegovo delo. Tudi ta povest se bo razvijala pred nami kot zgodba na filmskem platnu. Prav je, če jo kupimo. Upamo, da nam bo mladi pisatelj napisal še kakšno, še boljše in še bolj zanimivo.

»Mojca bere« ima tudi moderen ovitek in bo s svojimi slikicami in risbami razveselila naše male. Kratke otroške zgodbe bodo dale mladi domišljiji mnogo mi-

Kennedy - predsednik USA

V sredo opoldne, ko je naš list šel v tisk, je bil razglašen rezultat predsedniških volitev v Ameriki. Kandidat demokratske stranke John Kennedy je dobil 28 milijonov 616.469 glasov. Za kandidata republikanske stranke Richarda Nixona so pa našli 27 milijonov 795.195 glasov. S tem je bila večina za Kennedyja dosežena, kajti nanj je odpadlo 268 volivnih mož proti 174 za Nixona. Čeprav je opoldne manjkal Kennedyju le en sam volilni mož, kajti za večino je treba 269 glasov, je bilo že jasno, da je novi predsednik Združenih držav Amerike John Kennedy. Njegov nasprotnik Richard Nixon mu je takoj brzojavno čestital k zmagi.

Po vsem svetu so z velikim zanimanjem in - v poslednjih urah naravnost z napekostjo pričakovali izid ameriških volitev. Čeprav je večina volilnih prerokov napovedovala zmago Kennedyja, je spričo tesnih vmesnih rezultatov do zadnjega vladala negotovost.

John Kennedy je bil rojen 29. maja 1917. Izhaja iz ene najbogatejših ameriških družin. Študiral je v Londonu, kjer je bil njegov oče poslanik na angleškem dvoru, nato pa je obiskoval slavno ameriško univerzo Harvard. Tam je bil leta 1940 promoviran za doktorja prava. V drugi svetovni vojni je bil mornariški častnik in večkrat ranjen ter odlikovan. Po vojni je

John Kennedy delal kot časnikar in bil dopisnik za neko ameriško poročevalsko agencijo. Svojo politično kariero je začel leta 1946, ko je kandidiral na listi demokratske stranke za poslansko zbornico in bil tudi izvoljen. Leta 1952 je kandidiral za senatorja in je tudi zmagal. Od takrat je bil ponovno leta 1958 izvoljen v državi Massachusetts za senatorja. John Kennedy je spisal več knjig. Leta 1953 je poročil hčerko nekega newyorškega bankirja, ki mu je rodila deklico, danes staro 3 leta.

V zgodovini Združenih držav, kjer so protestanti v večini, je John Kennedy prvi katoličan, ki je postal državni predsednik.

Gerechtigkeit für alle!

Aus Wien erhalten wir folgende Zusschrift:

Im »Kurier« vom 4. Nov. 1960 habe ich gelesen, daß der Außenminister Dr. Kreisky in einer Pressekonferenz über die Bilanz der UNO-Debatte die Möglichkeit zurückgewiesen hat, aus der Südtirolerfrage Folgerungen für die slowenische Minderheit in Österreich zu ziehen, mit der Begründung »die beiden Probleme seien von grundsätzlich verschiedener Struktur«.

In diesem Zusammenhang möchte ich fragen:

1. Ist die Frage der slowenischen Minderheit in Österreich von grundsätzlich verschiedener Struktur, weil viele Slowenen an jenem 10. Oktober ihre Stimmen für Österreich abgegeben haben? Ohne diese Stimmen der Slowenen wäre Südkärnten nie bei Österreich geblieben. Sollen nun deswegen die Slowenen von Österreich schlechter behandelt werden als die Südtiroler von Italien, obwohl der italienische Staat ihnen keine Abstimmung zu verdanken hat?

2. Die ähnliche Seite mit Südtirol lautet so: 41% der Gesamtbevölkerung des Abstimmungsgebietes (im ganzen Gebiet südlich der Drau war es die absolute Mehrheit) hat ihre Stimme für Jugoslawien abgegeben. Diese Slowenen wurden Österreich wie die Südtiroler Italien einverleibt. Wie kann also diese Frage von grundsätzlich verschiedener Struktur sein? Sollte nicht Österreich gegenüber diesem Teil der Bevölkerung noch großzügiger sein, zumal seine Loyalität und Treue zu Österreich seither außer Zweifel steht, um mit Taten zu beweisen, daß unser Staat die

sli in ji odprle nov svet ter pokazale nove reči na poti v življenje. Mar ni taka knjiga lepo darilo za Miklavžu? Priporočite jo sv. Miklavžu!

O novi Družinski pratiki ni potrebno, da kaj več napišemo, saj se priporoča sama in je vse leto človeku pri rokah s svojimi koristnimi nasveti in podatki.

Družbi sv. Mohorja čestitamo k letošnjemu rednemu knjižnemu daru. Upamo, da nam bo kaj kmalu dala tudi svoje izredne knjige, ki nam jih obljublja. Mohorjeva je ostala zvesta nam, zato bomo ostali zvesti tudi mi njej.

Rechte dieser Staatsbürger besser respektiert und schützt als Italien die Rechte der Südtiroler und daß die Slowenen bei uns um ihre Nationalität nicht bangen müssen?

3. Oder ist die Frage der slowenischen Minderheit in Österreich verschieden, weil die Kärntner Slowenen schon viel mehr entnationalisiert sind als die Südtiroler? Und wenn für uns dieser Erfolg der Entnationalisierung eine Nationaltugend ist (?), warum bestreiten wir dieselbe Tugend den Italienern?

4. Wenn die Kärntner Slowenen im eigenen Gebiet eine Minderheit geworden sind, wo sie vor 50 Jahren (laut der Volkszählung von 1910) eine absolute Mehrheit waren, wäre das nicht eine Frage, mit der sich die UNO befassen müßte nicht weniger als mit der Südtirolfrage?

5. Oder hat das Wort »Schutz der Minderheit« ganz verschiedene Bedeutungen, je nachdem um welche Minderheit es geht? Soll dieses Wort für Südtirol Förderung, für Südkärnten aber Bekämpfung des Volkstums der Minderheit bedeuten?

6. Ist die Frage der slowenischen Minderheit in Österreich vielleicht deswegen verschieden, weil der Artikel 7 unseres Staatsvertrages schon dem Worte und dem Geiste nach erfüllt ist? ... Wieviele Jahre werden die Kärntner Slowenen auf die Rechte noch warten müssen, die ihnen nach dem Staatsvertrag zustehen?

Erst wenn der Außenminister Dr. Kreisky diese Fragen beantwortet, wird man sehen, ob die Frage der slowenischen Minderheit in Österreich von grundsätzlich verschiedener Struktur ist, weil die slowenische Minderheit in Österreich besser oder vielmehr schlechter als die österreichische Minderheit in Italien behandelt wird.

T. M., Wien XIV.

Dragi gostje

Ukrepi za varnost Hruščeva in drugih komunističnih veljakov za časa njegovega bivanja v New Yorku na jesenskem zasedanju Združenih narodov v minulem septembru so newyorški policiji in raznim ameriškim uradom povzročili 3 milijone dolarjev izrednih stroškov. Res dragi, predragi gostje.

- KRATKE VESTI -

Nenadna smrt sovjetskega maršala Nedeljina, vrhovnega poveljnika raketnih edinic, ki je bila pred kratkim naznanjena v Moskvi je še vedno zavita v skrivnost. Sovjetsko uradno poročilo je zgolj kratko dejalo, da je maršal dne 24. oktobra pri izvrševanju svoje dolžnosti postal žrtev letalske nesreče. Iz krogov ameriške tajne službe pa je prišla vest, da je Nedeljina postal žrtev poskusa prvega sovjetskega raketnega poleta z ljudmi v vsemirju. Ob tej priložnosti je baje bilo sto smrtnih žrtev, samih raketnih strokovnjakov, ki so pri poskusu sodelovali. Poskus je baje bil izvršen že za časa bivanja Hruščeva v New Yorku na zasedanju glavne skupščine Združenih narodov. Ker se je poskus ponesrečil, o njem sovjetske oblasti niso nič objavile.

64.000 mrtvih in 130.000 ranjenih je zahteval upor na Madžarskem leta 1956, po ameriških cenitvah.

»Trhle kosti« so izzvale »javno pohujšanje« v Spittalu ob Dravi na Koroškem. Pred kratkim je v tem sicer prijaznem tujsko prometnem mestecu družba uglednih in denarnih meščanov proslavljala 50-letnico krajevne obrtne in trgovske banke, pri tem pa so pri nekem omizju, pri katerem so se nahajali mandatarji obeh vladnih strank, prepevali znano vojaško in tudi pri nacistih priljubljeno pesem »Es zittern die morschen Knochen«. Proti bojevitim pevcom pri rujni kapljici je bila uvedena kazenska preiskava s strani političnoupravne oblasti.

Umrli je bivši »veliki admiral« Raeder, poveljnik nemške vojne mornarice od leta 1935 do 1943, v starosti 85 let v svoji vili v bližini Kiela. Zaradi kršitve mednarodnih pravil o vojskovanju na morju je po vojni bil Raeder obsojen po mednarodnem sodišču za vojne zločince v Nürnbergu na do smrtne ječo, čeprav se je izgovarjal na svojega vrhovnega poveljenika Hitlerja. Do leta 1955 je prestajal kazen v berlinski ječi Spandau, ko je bil po sklepu štirih vojnih zaveznikov Sovjetske zveze, Združenih držav, Velike Britanije in Francije predčasno izpuščen na svobodo zaradi boleznih in visoke starosti.

„Windische“ so si izmislili prenapeti politiki

Tednik »Wiener Wochenausgabe« je že večkrat prinesel zelo enostranske sestavke o koroških Slovencih. V uredništvu na Dunaju očitno ne poznajo dejanskega položaja na Koroškem in objavljajo to, kar iz Celovca dobijo. V številki 45. z dne 5. novembra pa smo z veseljem naleteli tudi na drugačen glas. List objavlja pismo višjega študijskega svetnika dr. R. J. G. z Dunaja, ki se glasi:

Kar piše g. G. iz Celovca v 43. številki »Wiener Wochenausgabe«, utegne biti mnenje marsikaterega Korošca, vendar v znanstvenem pogledu ni vzdržljivo. Nekega vindišarskega jezika sploh ni; noben znanstvenik na svetu ga ne pozna - le-ta je iznajdba dnevnice politike. Bilo bi nekaj podobnega kot če bi kdo hotel trditi, da govornica v Vorarlbergu ni nemščina. Sicer pa je »windisch« le staro ime za »slowenisch« in ga danes le iz taktičnih razlogov uporabljajo v nasprotju do slovenščine. Ljudsko štetje iz leta 1910 je poznalo na Koroškem le nemški in slovenski jezik. In rezultat plebiscita leta 1920 je jasno pokazal, da so mnogi Slovenci - in ne »Windische« - glasovali za Avstrijo. Tega jim ne smemo pozabiti in z izumitvijo takozvane »vindišarskega jezika« delajo stvarji le slabo uslugo. In ne smešite se pred jezikoslovci vsega sveta! Gospod G. iz Celovca naj navede le eno samo »vindišarsko« slovnico ali pa en sam slovar »vindišarskega« jezika, če more!

Politični teden

Po svetu . . .

Zatišje pred velikimi odločitvami

Tudi minuli teden je bil razgiban v mednarodni politiki, kot vsi v tej povojni dobi »hladne vojne«, ko ni moč govoriti o pravem miru temveč kvečjemu o miru iz strahu pred atomsko vojno. Vendar lahko minuli teden doznačimo kot zatišje pred velikimi odločitvami.

V Ameriki . . .

V Združenih državah je bila minuli teden zaključena volilna borba, iz katere bo ob času, ki bo naš list prišel v roke bralcem, izšel novi predsednik Združenih držav. Kdorkoli bo izvoljen, Kennedy ali Nixon, vsekakor bo s tem končana doba negotovosti in tudi šibkosti Združenih držav, kajti dosedanji predsednik Eisenhower spričo bližnjega konca svoje uradne dobe ni več mogel podvzemat zunanje-političnih odločitev, ki bi obvezovale Združene države za daljšo dobo. Zaradi tega je pa bil oslavljen tudi ves zapadni blok, čigar vodilna sila so vprav Združene države.

. . . in na vzhodu

Na vzhodu pa se je v Moskvi, prestolnici svetovnega komunizma, zbrala izbrana družba komunističnih oblastnikov, da praznujejo 41. obletnico boljševiške revolucije v Rusiji, ko so komunisti v potokih krvi prevzeli oblast in je od takrat niso več spustili iz rok. Po drugi svetovni vojni je pa Stalinu celo uspelo, da je z zmagovitimi rdečimi armadami razširil komunizem globoko v srednjo Evropo pa do Tihega oceana. Tako gospoduje komunizem nad blizu eno milijardo človeštva. V Moskvo so prišli namestniki, ki vlada po navodilih iz Moskve obsežne države v vzhodni Evropi (Novotny iz Čehoslovaške, Gomulka iz Poljske, Dej iz Romunije, Živkov iz Bolgarije in Kadar iz Madžarske) ter Azije (Ho-Či-Minh iz Severnega Vietnama) pa tudi predstavniki glavnih komunističnih strank v zapadni Evropi, ki doslej zamačkajo na oblast in se morajo v demokraciji mukoma truditi za pristaše s prepričevanjem. (Togliatti iz Italije in Thorez iz Francije.) Zdaleka najodličnejši gost je bil kitajski državni predsednik Liu Šao Či. Vsi ti gospodje, pardon tovariši, se niso zbrali le zato, da se spominjajo podvigov Lenina in tovarišev pred 41. leti, temveč da se posvetujejo o nujnih političnih vprašanjih sedanjosti.

Dočim lahko Moskva z močno roko vojaške sile pa še morda bolj učinkovitejšim gospodarskim pritiskom drži v pokorščini svoje vzhodnoevropske satelite, pa so zadnje čase nastale resne težave s Pekingom. Komunistični oblastniki na Kitajskem so v zadnjih letih z brezobzirnim terorjem utrdili svojo oblast nad 650 milijoni Kitajcev in zahtevajo sedaj tudi nekoliko več besede pri vodstvu svetovnega komunizma. To seveda Moskvi ni všeč. Zaenkrat še ima s svojo gospodarsko pomočjo, ki jo Moskva nudi sila zaostali Kitajski, možnost, da jo drži v šahu, toda je le vprašanje časa, kdaj se bo Kitajska osamosvojila.

Spor, ki je v zadnjem času nastal med Moskvo in Pekingom zadeva sicer razmerje do »kapitalističnega sveta«, toda v resnici je le odsev notranjega boja za vodstvo v komunističnem taboru samem. Med tem ko meni Moskva, da je zaradi dejstva, da bi moderna vojna pomenila popolno razdejanje obeh vojskujočih se taborov in nesrečo za ves svet, treba najti način »mirne koeksistence« s pomočjo razorožitve ali sožitja med »kapitalističnim« taborom in Sovjetskim blokom, pri čemer pa je treba Zapad slabiti s tem, da mu s krajevnimi akcijami trga postojanko za postojanko, pa menijo v Peking, da je razorožitev možna šele potem, ko je bilo sedanje orožje uporabljeno in »kapitalizem« premagam. Razlika je le v načinu, cilj pa je isti: končno uničenje Zapada.

V ozadju spora med Moskvo in Pekingom pa je tudi pereč problem kitajskega prebivalstva, ki se lačno ozira po novi zemlji. In ta leži prav v bližini, takorekoč v dosegu roke; zelo redko naseljena, a na naravnih zakladih naravnost bajno bogata Sibirija. Tako Moskva kot Peking poskušata ta globoki spor prikriti, zato je med paradami rdeče vojske, šviganjem raket, brnenjem reakcijskih letal nad Rdečim trgom v Moskvi sicer slišati mnogo besed o »nerazdružljivem bratstvu« socialističnih (komunističnih dežel) toda že

dejstvo, da tako glasno poudarjajo edinost, dokazuje, da glede nje nekaj ni v redu. Komunistična stranka Jugoslavije na slovesnosti v Moskvo sploh ni bila povabljena. O kakem odkritem sporu med Moskvo in Pekingom zaenkrat ne more biti govora. Toda od tega, kako daleč bo mogoče to notranje nasprotje na sedanjih posvetovanjih v Moskvi premostiti, bo odvisna tudi politika in udarna moč Vzhoda proti Zapadu.

Spričo velikih dogodkov, ki dozorevajo v Moskvi in Washingtonu, je ostalo dogajanje v svetu le drugovrstnega pomena.

Francija v škripcih zaradi Alžira

Francoški državni predsednik De Gaulle si je pred kratkim le z veliko mujo pridobil pristanek parlamenta za ustvaritev »posebne atomske udarne sile«, ki bi naj Franciji povrnila položaj svetovne velesile. Toda celo odpor v lastnih vrstah generalovih pristašev je pokazal, da se nekaterim Francozom začenja svitati, da Francija tudi z nekaj atomskimi bombami ne bo postala svetovna sila, tudi sedaj, ko iz gleda, da bo moč izdelovati te bombe po »konfekcijskih cenah«, kajti v Zapadni Nemčiji, Nizozemski in drugod so že na poti k odkritju cenejših postopkov za proizvodnjo atomske energije. Tako si bodo tudi manjše države lahko omislile atomsko orožje, a s tem še ne bodo postale velesile.

De Gaullov načrt je tudi spravil v nevoljo njegove atlantske zavezničke, kajti on hoče namesto sedanje integrirane skupne vojaške sile Atlantskega pakta v Evropi, v katero posamezne države prispevajo svoje oddelke, vendar so te čete spričo svoje organizacije nesposobne za samostojne operacije, nadomestiti z »nacionalnimi vojskami«. S tem hoče vrniti Franciji tudi vojaško samostojnost. Obenem pa to pomeni en korak nazaj na poti k evropski združitvi. Atlantski zaveznički so tudi zaradi tega nevoljni, ker bi to pomenilo ne le njihovo osamosvojitve, s katero v sedanji

. . . in pri nas v Avstriji

Proračun pod streho pravičas, ob prvem snegu

Že četrtrič se je minuli teden državni kancler ing. Raab v družbi svojih ministrskih sodelavcev v črni obleki, črnem klobuku, beli srcaji in z resnim obrazom napotil v nekdanji cesarski dvorec k državnemu predsedniku dr. Schärfu. Tam je prisegel, da bo zvesto služil interesom Avstrije. Le dva ministra nista mogla biti zraven: obrambni minister Graf, ki ga je zadela rahla kap, in trgovinski minister dr. Bock, ki se je pri padcu poškodoval. Četrta vlada kanclerja Raaba si v ničemer ne razlikuje od tretje glede oseb.

V jutru, ki so se Celovčani minuli ponedeljek zbudili in pogledali skozi okno, je padal prvi letošnji sneg. Ko pa so možje odprli jutranje časopise, so zvedeli, da je državni proračun le pod streho. Pravi čas, je marsikdo rekel in vzdihnil, kajti z novim snegom so naletavala tudi nova povijanja davkov ter raznih javnih tarif.

Za 5 milijard večji proračun, 2,3 milijarde več izdatkov kot dohodkov

Tudi v novem letu namerava država gospodariti z izgubo. Redni proračun za leto 1961 znaša 45,9 milijard šil, čemur pa stoji nasproti predvideni dohodki samo v znesku 44,8 milijard šil. K temu še pride izredni proračun, ki predvideva 2,3 milijarde šil izdatkov in samo 5 milijonov dohodkov. Tako, da bo celotni primanjkljaj znašal 2,3 milijarde šil.

V primeri s tekočim proračunom, ki gre sedaj h koncu, je novi za 5 milijard šil večji in primanjkljaj se je podvojil (1960 1,1 milijarde). V svojem govoru pred državnim zborom je finančni minister dr. Heilingsetzer dejal, da so se izdatki v primeri z lani povečali na splošno za 10. odstotkov. To povečanje izdatkov bodo deloma krili s povišanjem raznih tarif ter cen proizvodov in uslug, ki jih uravnava država. S tem je pač breme plačila preveljeno na tistega, ki pač mora vedno plačevati stroške državnega gospodarstva, na privatno gospodarstvo in to ga pa prevajali — prek cen svojih proizvodov — naprej na prebivalstvo. Skupno bo naloženo prebivalstvu 1,67 milijarde novih bremen. Ta znesek nameravajo dobiti v državno blagajno s povišanjem tarif, ki bi naj vrgle 800 mili-

vojaško politični situaciji dveh mogočnih svetovnih blokov ne vedo kaj pametnega početi, ampak bi dalo vojaško samostojnost tudi Zapadni Nemčiji, ki bi pa — vsaj po dosedanjih bridkih izkušnjah evropskih narodov sodeč — še najprej utegnila z njo narediti kako neumnost, v nesrečo vseh.

Nevarnost komunističnega vdora v Severno Afriko

Minuli teden pa je moral De Gaulle v naglici odložiti svoje visokoleteče načrte, kajti pojavil se je nov pereči problem. Predsednik alžirske vlade v begunstvu Ferhat Abbas se je naveličal čakati na De Gaulleovo dobro voljo. Po obisku v Moskvi in Pekingu, kjer so mu ponudili obsežno vojaško in politično pomoč proti Francozom, je naznanil, da se njegova vlada sedaj bavi z mislijo to pomoč sprejeti. To pa pomeni, da bi se upor v Alžiru, ki gre že v sedmo leto in kjer pol milijona francoskih vojakov doslej ni moglo uničiti okrog 50.000 za vse odločenih upornikov, spremenil iz kolonialne vojne Francije v mednarodni konflikt Vzhoda in Zapada.

De Gaulle je že večkrat napovedal, da se bo lotil ureditve alžirskega vprašanja, toda 1 milijon Francozov, ki so naseljeni v Alžiru (proti 8 milijonom domačinov Arabcev in Berbercev) se noče odpuvedati svojim privilegijem, po drugi strani pa je še mnogo Francozov, ki se še vedno zibljejo v brezupnem upanju, da bo upornike kljub vsemu vendarle moč z vojaško silo zatreti.

De Gaulle sicer ve, da gre kolonialna doba tudi za Francijo proti koncu, toda je ujetnik teh sil, ki so ga bile spravile na oblast. Minuli teden je napovedal ljudsko glasovanje v Alžiru. Alžirci bodo imeli možnost odločiti se za nadaljno povezavo s Francijo ali pa za samostojnost. Obenem pa zagrozil radikalnim elementom, da bo v primeru potrebe segel tudi po izrednih ukrepih. Alžir, ki je bil svojčas biser francoske kolonialne posesti, je postal nesreča Francije. Obenem pa grozi postati novo »vroče bojišče hladne vojne« med Vzhodom in Zapadom, kajti ako bo komunizem posegel po Severni Afriki, tudi Zapad ne bo ostal križem rok.

jonov, nadalje so uvedeni 3 novi davki: ekvivalent za dedni davek pri pravnih osebah, davek na prirastek vrednosti, ki bosta dala 200 mil. šil., iz povečanja prometnega davka na petroleje bodo dobili še 200 mil. šil. Direktno iz žepa večine prebivalstva bo pa povišanje prispevkov za socialno zavarovanje prineslo v državni žep 220 mil. šil.

Dražje cigarete, sekt in bencin, več uradnikov in avtomobilov

Povrh tega bodo podražene cigarete, avtomobilisti bodo pa morali dražje plačevati bencin. Edini davek, h kateremu ni moč prigovarjati je davek na penečo vina (sekt in šampanjec) čeprav ni rečeno, da je tisti, ki si tu pa tam privoščiti kak kozarec peneče kapljice v veseli družbi, — nujno tudi bogataš.

Kljub govorjenju o štednji, posebno pri uradniškem aparatu, pa je v novem letu predvidena nastavitve 5500 novih uradnikov, s čemer se bo število stalnih mest v državni upravi dvignilo na skupno 181.496. Lepa vojska!

Od navedenih 45 milijard šil. bo 35 odst. šlo za stroške pokojninskega zavarovanja in sicer 8,1 milijard. Tako postaja Avstrija zares dežela penzionistov. Za vojaščino bo šlo 1,9 milijarde šil ali 4 odst. celotnega proračuna. Država bo imela v letu 1961 skupno 9995 (pet manj kot 10.000) motornih vozil in sicer 283 več (med temi je predvidena nabava 7 novih osebnih avtomobilov). Torej brčkone še več črnih Mercedesov z nizkimi številkami, ki bodo prevažali visoke uradne gospode.

Minister je dejal, da so pri sestavi novega proračuna tudi upoštevali nekatere sloje prebivalstva, ki doslej niso dobili pravičnega deleža gospodarskega blagostanja, predvsem gorski kmetje, mladi uradniki in stari rentniki. Obenem pa je opozoril, da je gospodarski položaj države zelo obremenjen in da s kakim znatnejšim povečanjem socialnega produkta ni moč računati kljub gospodarski konjunkturi, in to predvsem zaradi izčrpanosti trga delovne sile. Zaradi tega je treba tudi računati z zmanjšanjem produktivnosti dela.

Vse kaže, da se sedem tolstih let utegne končati. Za tiste, ki bodo po povišanju tarif, davkov in cen prizadeti, pa menda že kar koj.

SLOVENC

doma in po svetu

Slovar slovenskega jezika pripravljajo

V Institutu za slovenski jezik, ki je pridružen Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani, že več let pripravljajo izdajo posebnega velikega slovarja slovenskega jezika, ki bo po Wolf-Pleteršnikovem slovarju pomenil nov mejnik v razvoju slovenskega knjižnega jezika in se postavil v vrsto podobnih slovarjev velikih narodov, kot je n. pr. Oxford Dictionary v Angliji in Webster v Ameriki za angleščino, Larousse za francoščino, Palazzi za italijanski jezik in Große Duden za Nemce. To delo opravlja posebni leksikološki ali besedoslovski oddelček pod vodstvom dr. Boža Voduška, priznanega pesnika in jezikoslovca, prevajalca Goethejevega Fausta v slovenščino. Slovar pripravljajo tako, da iz doslej objavljenih slovenskih knjig (literarnih in drugih) izpisujejo besede in rečenice na posebne listke, tako da zajamejo kolikor mogoče v celoti ves besedni zaklad slovenskega jezika, začenši od protestantskih piscev v 16. stol. pa do današnjih dni. Doslej so izdelali že 2.300.000 kartotečnih listov, ki so povezani v posebni sistem, na temelju katerega je moč vsaki besedi dati njeno pravo mesto v slovnici, sintaksi in stilu slovenskega jezika. Posebno bogata je bera pri pisateljih 19. stoletja. Sedaj so po mnenju dr. Voduška opravili šele polovico potrebnega dela, kajti za zajetje celotnega besednega zaklada slovenskega jezika bo treba še približno 2 milijona listkov. Ta material bodo potem obdelali jezikoslovci in iz njega zbrali to, kar spada v veliki besednjak slovenskega jezika, ki se je v naglih korakih iz preproščine uvrstil kot polnovreden član družine evropskih kulturnih jezikov.

Pet novih znanstvenih zavodov v Ljubljani

Na seji Sveta za znanost pri republiški vladi Slovenije so sprejeli predlog o spremembi petih obstoječih tehničnih ustanov v znanstvene zavode in sicer: Geološki zavod, Zavod za varjenje, Urbanistični inštitut ter Zavod za raziskovanje materiala in konstrukcij, vsi v Ljubljani ter Tekstilni inštitut v Mariboru.

Slovenski dom v Avstraliji

Dne 4. septembra je bila v Melbourne (Avstralija) slovesna blagoslovitev novega Slovenskega doma, ki so si ga kupili naši rojaki, živčiči na tem daljnem kontinentu. Po slovenski in angleški himni je sledila deklamacija pesmi, ki jo je za to priložnost napisal Marijan Opelt, eden izmed glavnih pobornikov nakupa slovenske hiše. V njej pravi: »Pozdravljen, naš slovenski dom, — le brž odprj nam svoja vrata, — nas druži v svoje zavetišče! — Naj v tebi brat spet najde brata, — ti, naše narodno svetišče!« Nato je izročil ključke predsedniku Slovenskega kluba. Ta je imel na številne rojake, ki so se zbrali na slavnosti, božrilen govor, nakar je odklenil vrata ter povabil zbrane, da vstopijo v dom. V domu je potem sledila akademija z izbranim spredom in končno je slovenski dušni pastir p. Bazilij blagoslovil vse prostore. Ondi je bila tudi prirejena okusna razstava slovenskega narodnega blaga. Slovesnost so zaključili z veselo družabno prireditvijo.

„Miklova Zala“ v Mendozii

Slovenska skupnost v Mendozii (pokrajini v Argentini) je dne 22. oktobra že tretje leto izvedla svoj mladinski dan. Kot prejšnja leta je tudi to pot bila v središču programa slovenska igra. Prvo leto so bili uprizorili Finžgarjevega »Divjega lovca« naslednje leto družinsko dramo istega pisatelja »Veriga«, letos pa so si izbrali koroško ljudsko igro »Miklovo Zala«, kajti mladinski dan je stal pod geslom »Domovina — vedno mislim nate in na nesvobojene brate«. Uvodoma je slavnostni govornik, ravnatelj Marko Bajuk poudaril dve glavni misli igre: »vero v Boga in ljubezen do domovine, ki sta ohranjali, reševali in vodili slovenski narod v vseh težavah in nesrečah. Kadar se je slovenski narod držal te poti, je varno brodil in končno zmagal«, je dejal.

Stanko Premrl — častni kanonik

Za častnega kanonika stolnega kapitlja v Ljubljani je bil ob svoji 80-letnici imenovan msgr. Stanko Premrl, profesor Glasbene akademije v p., in sicer zaradi izrednih zaslug za cerkveno glasbo. Vseh zadnjih 50 let je bil vodilni slovenski cerkveni glasbenik: 30 let je vodil zbor v ljubljanski stolnici in bil neprekošljiv improvizator na orglah. Prav toliko let je bil ravnatelj Orglarske šole in profesor za cerkveno glasbo v semenišču in pozneje na Teološki fakulteti. Nadvse skrbno je 35 let urejal Cerkevni glasbenik, predvsem pa je naš najbolj plodovit cerkveni komponist, saj je zložil preko 2000 cerkvenih in svetnih skladb visoke kvalitete. Kljub visoki starosti še vedno pridno komponira, se zanima za vsa cerkveno-glasbena vprašanja in sodeluje pri škofiji kot cenzor. Bog naj ga še dolgo ohrani tako svežega in čilega!

Čudež - ne gospodarski ampak kulturni - med Slovenci

Pred šestimi leti je skupina slovenskih kulturnih delavcev in umetnikov, ki se je obenem z največjo skupino Slovencev, ki so šli po vojni preko morja, naselila v Argentini, ustanovila ondi »Slovensko kulturno akcijo«. Ta je v šestih letih izdala 36 knjig v skupni nakladi nad 36.000 izvodov. Če bi položili te knjige eno ob drugi, bi bil ta trak dolg 8 kilometrov. Če bi jih pa položili eno na drugo, bi tvorile stolp, ki bi bil precej višji od Eiffelovega stolpa v Parizu in štirikrat višji od kipa Svobode v New Yorku. In kar je najvažnejše, gre za dela, ki so nastala v svobodi in jih odlikuje visoka umetniška kakovost, nekatere med njimi pa sodijo vobče med vrhunce povojne slovenske književnosti. Revija »Meddobje« pa po svoji vrhunski ravni sploh nima tekmeča med slovenskimi publikacijami kjerkoli. Pred kratkim smo od znanca, ki je prišel iz Buenos Airesa, imeli priliko zvedeti nekoliko več o tem izrednem slovenskem podvigu, ki bi ga danes, ko je toliko govora o gospodarskih »čudežih«, lahko mirno imenovali kulturni čudež malega, a z bogatimi zmoglostmi in trdno voljo do življenja obdarjenega slovenskega naroda.

Na mnogih koncih sveta so številne drugonarodne skupine (v Buenos Airesu je n. pr. več ko en milijon Italijanov in več kot pol milijona Nemcev), vendar ne eni ne drugi ne morejo pokazati na kakšno svojo knjižno založbo, ki bi svobodno delovala in imela tako žetev, kakor jo imamo mi Slovenci.

Zanimivo je pregledati imena sodelavcev pri reviji »Meddobje«, ki jo izdaja Slovenska kulturna akcija, in pri knjigah: pisci žive v ZDA, Italiji, Trstu, Kanadi, Angliji, Avstriji, Avstraliji, Belgiji, Franciji, Japonski, Španiji in Švici. Eno delo (Lukmanov prevod Avguštinovih pisem) je prišlo celo iz Ljubljane in ga je tiskala SKA s pomočjo mecenskega daru škofa Gregorija Rožmana.

In bralci? Naročniki knjižnih izdanj so po vsem svetu. Naročilnice prihajajo iz velikih mest, pa tudi iz vasic. Od delavcev v pragozdovih, od misijonarjev v afriških kolibah, od učiteljev v kakšni vasi in iz pisarn kakšne velike univerze bodisi v Evropi bodisi v Ameriki, kjer poučujejo mladi slovenski znanstveniki. Preprosti ljudje in intelektualci — vsi najdejo med knjigami Slovenske kulturne akcije zanimivo branje. Poezija in proza, ki doma nikoli ne bi mogla zagledati svetlega dne, ima svojo svobodno tribuno v svetu. K temu je pripomogla naša kulturna zrelost, zavest vseh naših ljudi, ki kot naročniki pripomorejo, da more ta naša knjižna založba mirno in svobodno delovati naprej. Izdane knjige so visoke kvalitete in enak odmev, kakor ga je doživelo izdajanje izbranih Balantičevih pesmi, ali pa nekaterih modernih romanov, ali Dantejevega prevoda, etc., so doživele tudi pripovedne knjige, najsi je to bil filmsko napeti potopis na Dhaulagiri, ali pa Jerčevi Galjoti ali pa — za mladino pisani Gorjančev Pavlek...

Ponekod premalo, ponekod pa morda preveč razmišljamo: Ah, kakšni so naši otroci! Čisto drugačni, kakor smo bili mi... En pripomoček, da ne bodo povsem drugačni od nas, je brez dvoma ta, da jih navadimo na lepo slovensko knjigo, na našo najlepšo tradicijo. Za vse pa velja, da bomo toliko bolj obvladali tuje jezike, kolikor

bolj do dna bomo poznali svojega. Vsak jezikoslovec, najsi je take ali druge narodnosti, nas bo v tem potrdil. Torej bi že »iz same prebrisanosti« morali gojiti svoj jezik.

Slovenska kulturna akcija je seveda samo delno poklicana, da pomaga širiti slovenski tisk. Vendar je v šestih letih združila krog sebe najmočnejši krog besednih

Paberki iz tehnike

V leningrajskem znanstvenem zavodu so izdelali nov telefonski aparat, ki ga lahko priključijo na napeljavo drugega telefona. Tako lahko na enem vodu delujeta dva telefona, ne da bi lahko en naročnik poslušal drugega. Prednost iznajdbe pred zdaj običajnim dvojčkom je v tem, da lahko ljudje uporabljajo aparate istočasno.

Na londonski univerzi so skonstruirali aparat, ki poveča svetlost 50.000 krat. Glavni del aparata, ki ga imenujejo »intenzifikator«, je okoli 45 centimetrov dolga steklena vakuumna cev. Z napravo lahko jasno razložimo za prosto oko nevidne slike.

Neka zahodnonemška tovarna je pripravila aparat za elektronsko varjenje, s katerim bodo lahko zvarili tudi kovine z zelo visokimi tališči. Aparat bodo zlasti uporabljali pri izdelavi vesoljskih ladij, za katere je treba uporabljati zelo odporne kovine in zlitine.

Z novim elektronskim varilcem so že zvarili keramične sestavne dele s tungstenom, ki ima silno tališče in ki zvari tudi najtanjše kovinske plošče zelo natančno. Varjenje z elektronskimi žarki te naprave je popolnoma mehanizirano in ga upravlja tehnik, ki kontrolira delo s posebnimi mikroskopskimi in televizijskimi napravami.

Na univerzi Severne Irske so izdelali jadralno letalo, ki dobiva pogonsko silo od posadke. Letalci sedijo v notranjosti na tandemu, kolesu podobni napravi, ki jo pogonjajo z nogami in vrtijo s tem po transmisiji propeler, ki se suče zadosti hitro, da se letalo dvigne od zemlje in vzleti. Poskusi z modeli so dali zadovoljive uspehe.

ustvarjalcev. Povesti iz Gorenjske, zgodbe s Primorske, pesmi o Koroški, razmišljanja iz Avstralije, roman iz Ljubljane in novela iz Buenos Airesa, opisi iz Severne Amerike in pripovedovanja o naši polpretekli zgodovini doma, daljne misli iz Tokia — vse je našlo pot v slovensko književnost.

Slovenci smo lahko ponosni na to svojo založbo. Iz glasila SKA, iz »Glasu« (ki prihaja s kulturnimi novicami iz domovine in iz tujine brezplačno vsem zainteresiranim) pa je razvideti, da je njen finančni položaj vse prej kakor krepak, in da so prav ti zunanji, materialni vzroki najhujša ovira pri delu, ki bi moglo biti še bolj cvetoče. Šaj je razumljivo: še v Sloveniji ni nobena taka knjižna založba mogla izhajati brez državne podpore. Kako bi naj ta, ki je nastala med ljudmi po svetu, ki so se prva leta morali boriti predvsem za neobhodno potrebni kos kruha? Toda zdaj smo vsi poklicani, da ji priskočimo ob stran: da postanemo njeni naročniki, da postanemo njeni »mecenji«, najsi s še tako malim darom. Če bi se samo tisoč ljudi odzvalo in dalo »oživljajočo injekcijo« tej naši odlični knjižni založbi, s tem da bi postali njeni stalni naročniki, bi delo Slovenske kulturne akcije bilo zagotovljeno za vedno. Zapomnite si ta naslov: Slovenska kulturna akcija, Alvarado 350, Ramos Mejía, Prov. Buenos Aires, Argentina.

Upajo, da bodo z letalom dosegli hitrost 50 do 70 km na uro.

»Filomat« se imenuje nova naprava, ki avtomatično zavezuje pakete raznih oblik in velikosti in napravi tudi vozle. Nožni vzvod sproži napravo, delavec sam ima prosti obe roki za zavijanje blaga. Zavezanje z vrvice iz konoplje ali sisala v debelini do treh milimetrov je opravljeno v sekundi. Naprava lahko zaveže v eni uri 750 paketov.

Na svet je prišla prva naprava za kopiranje menic, s čemer bo na primer lahko odpadlo zamudno izpolnjevanje enega ali dveh ducatov menic pri obročnih nakupih. Naprava uporablja preodtisni postopek; za zaporo tiskanih šablon uporablja elektrostatični naboj listov iz plastike. Od vsake menice tiska naprava lahko tudi dvojnice. Nova šablonska naprava menja pri vsakem meničnem odtisu datum poteka. Ravnanje je nadvse preprosto. Aparat, ki so ga v Zahodni Nemčiji že uradno priznali in dopustili, spiše na uro 200 menic, kar je doslej zahtevalo dosti časa.

Neka zahodnonemška tovarna je izdelala stroj za mešanje betona, ki lahko napravi v osmih urah 80 kubičnih metrov betona. Stroj je visok kot štirinadstropna hiša. Konstrukterji so izjavili, da pripravljajo zdaj drugi stroj, ki bo lahko v eni sami uri pripravil 160 kubičnih metrov betona.

Švicarski inženirji so skonstruirali alarmno napravo za opozorilo avtomobilista, ki je prekorachil dopuščeno hitrost. Napravo lahko priključimo na vse vrste avtomobilov s stikom na brzinomer.

„Avstrija je njihova domovina“

Pod tem naslovom prinaša najnovejša številka dunajske revije »Die österreichische Furche« v rubriki pisem uredništvu še dopis dr. S. Kennedy-ja z Dunaja.

V Vašem uvodniku »10. oktober za vse«, ste z »bridkostjo in obžalovanjem« ugotovili, da so si pri proslavljanju tega avstrijskega praznika žal tudi gotove organizacije podjetno prizadevale in si mele roke. Tudi drugi državi zvesti listi so nekaj podobnega zapisali in celo osrednji organ druge vladne stranke je dodatno v zelo razumljivi karikaturi nakazal, da gre za nacionalistična protiaustrijska društva in skupine, ki hočejo zakonite praznike uporabljati za širjenje svoje propagande in ki so že enkrat nas in nemški narod zapeljali v katastrofo.

Zaradi tega se zaskrbljeno sprašujete, kje so koroški Slovenci na ta dan, »ki naj bi bil tudi dan zahvale za njihovo zvestobo«. V času, ko se Avstrija na svetovni pozornici bori za Južno Tirolsko, je to vprašanje dvakrat upravičeno. Mi moremo le tedaj z mirno vestjo zagovarjati avstrijsko manjšino v Italiji, če se nam ni treba bati pri tožbe kake slovenske ali hrvatske manjšine proti Avstriji.

Hvaležnost živali gre preko groba

V Abidjanu, upravnem središču Slonovinate obale v Francoski Ekvatorialni Afriki, je bila pred kratkim razprava proti dvanaestim zamorcem, obtoženim, da so pred letom dni z zastrupljenimi puščicami ubili Rafaela Matta, varuha rezervata za divje afriške živali v Buni.

Matta je bil apostol ohranjanja poslednjih sledov divjega živalskega sveta v Osrednji Afriki. Francoska vlada je pred nekaj leti ustregla nujnim prošnjam zoologov z vsega sveta ter ustanovila rezervat v Buni. Toda stvar je bila bolj na papirju, ker niso hkrati poskrbeli, da bi kdo v njem opravljal nadzorstvo ter preprečeval neomejeno ubijanje slonov, nosorogov, vodnih konj in drugega.

Matta se je dolgo časa z vsemi sredstvi in zvijačami boril, da bi ga imenovali za nadzornika v tem, sto krat petdeset kilometrov velikem pragozdnem zavetišču tropskega živalstva in rastlinstva. Nazadnje se mu je posrečilo.

Branil in varoval je živalstvo svojega področja odločno, neizprosno in neutrudljivo, pri čemer mu je pomagalo kakih deset domačinov. Brž je postal legendarna postava. Zamorci so ga imenovali »Kongo Massa«, to je gospodar gozda. Videli so ga, kako se je gol kopal med krokodili in vodnimi konji, kako je z gibom roke pregnal tudi največjo kačo, kako je leve odvrčal, da bi pokončavali antilope. To je lahko delal, ker je do dna poznal nagone divjih živali.

Njegova neutrudljiva skrb mu je seveda nakopala sovraštvo zamorskih lovcev, ki so ga nazadnje ubili. Ko so po letu dni zaradi sojenja morilec izkopal njegovo truplo, je bilo navzlic pragozdnim vlagi in vročini povsem nedotaknjeno. Ko so krsto vozili skozi Buno, so se vse živali poskrile, ko da bi tako hotele pokazati svojo žalost zaradi izgube skrbnega varuha.

FRAN ERJAVEC:

293

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Velikodušno je Marmont skrbel tudi za onemogle bivše avstrijske častnike in njihove vdove. Koroški zgodovinar Hermann se nekako zgraža, da »je bilo Iliriji odvzeto celo nekaj dečkov, da bi jih vzgojili v Franciji za orožje«, toda dejstvo je tako, da so omogočali Francozi višje vojaško šolanje tistim sinovom graničarskih oficirjev, ki so to želeli, na višji vojaški šoli v La Flèche na Lori, kakor so omogočali tudi višje obrtno šolanje na šoli za umetnost in rokodelstvo v Chalons sur Marne.

Ko se je začela vojna z Rusijo, so nabiranje vojakov seveda še poostriili in jih kar sproti pošiljali preko Italije, Francije in Nemčije k »veliki armadi«. Navzlic temu pa so bile te žrtve v primeru s poznejšimi vojnami ali pa tudi v primeru s tedanjimi žrtvami ostalih avstrijskih dežel, torej tudi Spodnje Koroške, še jako majhne. Precej huje so pa prizadele prebivalstvo materialne žrtve. Spričo nastopajočih političnih dogodkov sta začeli naglo pojemati dotlej tako živahna trgovina ter industrijska in obrtna proizvodnja. Ker je potreboval Napoleon ogromne vsote za svoja nova vojna podjetja, niso bile ustavljene le vse investicije, temveč je skušal izžeti iz podložnih mu dežel vse, kar se je le dalo. Odrejeni so bili novi »prostovoljni« prispevki za oboroževanje novih čet in s krajno strogostjo so izterjevali vse davke. Vse to je seveda povzročalo, da je začelo tudi dotedanje blagostanje vidno ugašati, ljudstvo pa vedno bolj godrnjati.

Dokler je ostal v deželi kot generalni guverner pravični in dobronamerni Bertrand, je skušal vsa ta bremena čim najbolj omiliti. Toda po strašnem porazu v Rusiji je Napoleon nujno potreboval okoli sebe svoje najboljše generale in svetovalce, zato je že v začetku I. 1813 odpoklical tudi Bertranda k sebi v Nemčijo, na njegovo mesto pa dne 13. II. 1813 imenoval maršala Junota. Ta je bil sin skromnega burgundskega trgovca, po svoji ženi pa tudi v sorodstvu z Napoleonom. Verjetno se je moral predvsem temu dejstvu zahvaliti za svojo kariero, kajti ni se posebno izkazal ne poprej v vojni na Portugalskem in ne potem v Rusiji, razen tega so se pa tedaj pokazovali na njem celo znački slaboumnosti. Najbrž zato, da se ga Napoleon na čim lepši način iznebi, ga je poslal sedaj za novega guvernerja v Ilirijo.

Junot je prispel v Ljubljano dne 23. III. 1813, a že konec meseca maja je zopet odpotoval preko Trsta v Dubrovnik, kjer so mu priredili jako slovesen sprejem. Ostal je tu več tednov; na njem so se začeli vedno česče pokazovati znaki popolne podedovane blaznosti in je baje začel v tem času celo spletkariti z Angleži. Sedaj so ga brž poslali nazaj na Francosko, kjer je v napadu blaznosti že nekaj tednov nato izvršil samomor. Pri nas je on vkljub svojemu kratkemu bivanju zapustil slab spomin, kajti spričo svoje bolezniti ni bil sposoben pokazati kakšnega razumevanja za Ilirijo in njeno prebivalstvo. Veljal je le za njenega neusmiljenega izžemalca. V njegovo dobo spada tudi odlok o zasegi zlatih in srebrnih posod nekaterih imovitejših cerkva (v Avstriji je bilo pa to izvršeno že tri leta poprej). Jasno je, da je bila odredba posledica velike tiske, v katero je prihajal Napoleon, vendar je ona še bolj spodbudla nevoljo,

ki se je bila začela vedno glasneje pojavljati med ljudstvom proti francoski oblasti.

Kakor bomo videli še pozneje, so bili ob Junotovem odhodu že šteti dnevi francoske oblasti pri nas, vendar je dobila Ilirija še enega, poslednjega guvernerja. Bil je to nekdanji jakobinec in poznejši sloviti policijski minister, odpadli kanonik Jos. Fouché. On je sicer padel že I. 1810, v nemilost pri Napoleonu, toda v svoji sedanjosti stiski ga je Napoleon spričo njegovih izrednih sposobnosti nenadoma zopet poklical v službo in mu poveril kočljivo mesto ilirskega guvernerja, čeprav je bil odstop Ilirije Avstriji že sklenjena stvar, kar so pa tedaj še prikrivali. Fouché je prispel v Ljubljano dne 29. VII. 1813 in se nastanil v Zoisovi palači.

Komaj štirinajst dni zatem je Avstrija vnovič napovedala vojno Napoleonu in pičila dva meseca nato so morali Francozi že za trajno zapustiti naše dežele. Edini posel, ki je torej čakal Fouchéja v Iliriji, je bil ta, da je vodil umikanje dotedanje francoske civilne uprave. Bil je dovolj pameten, da je uvidel zaton Napoleonove zvezde. Že proti koncu avgusta je odredil, da se umaknejo na Primorsko vsi uradi z arhivi vred in dne 25. VIII. se je poslovil od Ljubljane še sam. Odšel je najprej v Trst, a že dober teden zatem (3. X.) je zapustil ilirsko ozemlje sploh in se začasno ustavljal še v Benetkah, od koder je javil Napoleonu, da ni padla sovrazniku v roke nobena blagajna in da so rešeni vsi arhivi. Po končanem Napoleonovem padcu I. 1815 se je potem postavil Fouché na čeločasne francoske vlade, a že naslednje leto je bil na podlagi dekreta zoper kraljeve morilce pregnan iz države in je dne 25. XIII. 1820 umrl v — Trstu.

Toda o poslednjih tednih francoske oblasti v naših deželah bom obširneje govoril še pozneje.

(Dalje prihodnjic)

PLIBERK

(Lepo mladinsko slavlje)

Za praznik Kristusa Kralja nas je pliberška farna mladina presenetila s čednim programom. Na povabilo dušnih pastirjev je sprejelo lepo število fantov in deklet svete zakramente. Mladina nas je povabila k slovesnim večernicam k Božjemu grobu. Ubrano petje psalmov v dveh zborih in lep prizor s številnimi ministranti — vse to je naredilo na nas zelo prazničen vtis. Te vrste večernic bi vsaj za velike praznike gotovo poživile naše popoldanske pobožnosti.

Izvenckveni del sporeda pa je bil v stari šoli na Humcu. V okviru kratke akademije je najprej deklet podala bogati program katoliške mladine, ki ga mladina hoče v teku mesecev in let uresničiti. Izpovedalo je stališče do Kristusa, do Cerkve, do krščanske osebnosti, do družbe, do družine, do dela in poklica, do domovine in evropske skupnosti. Tisti, ki so že leto dni delovali pri mladinski organizaciji, so prejeli mladinske znake. Fant pa je v svojem govoru navezal na to podelitev znakov in dejal: »Ti znaki naj nas vedno opominjajo na naše velike naloge. Hočemo biti zavestno, z vednostjo katoliški.

Nastaja vsepovsod nov lik ljudi, nova vas, mi pa nočemo in ne smemo dopustiti, da bi ta nova vas nastajala brez našega krščanskega sodelovanja.« — Nato je mladina zapela še zdravico sv. očetu, škofu in vsemu mladinskemu delu. Zbor je izvenel v besede: Delo mladine Tvoje naj raste in se lepo razvija dolga leta. — To smo želeli mladini tudi vsi gledalci.

Sledila je še otroška igra »Pavelčkova piščalka«, ki nas je povedla v svet palčkov in vil. Z ozirom, da je bil to njihov prvi nastop, so se otroci v vloge dobro vživeli in so nam izvalili mnogo pristranskega smeha. Za konec pa nam je dal kralj Pavelček, ki je svojo vlogo še posebno dobro rešil, tale lepi nauk: Vile so lepa reč, biti kralj je še lepše, najlepše pa je doma pri mami. Mladina si je pri teh besedah mislila: Tudi mi imamo veliko idealov, nekateri so tudi prav dobri, najlepši pa so vendarle: mati, domovina, Bog. M., k.

ENCELNA VES — GREBINJSKI KLOSTER

(Ižakovemu očetu in materi v slovo)

V enainosemdesetem letu starosti je nas za vedno zapustil — previden s svetimi zakramenti — Janez Klančnik, pd. Ižakov oče v Encelni vasi. Dne 27. 9. smo ga ob ogromni udeležbi položili na pokopališču v Grebinjskem klostru k večnemu počitku. Ker je bil dolga leta član požarne brambre, se je ta polnoštevilno udeležila pogreba in ga častno pokopala. Domači pevci so mu ob odprtem grobu zapeli v zadnji pozdrav pesem »Vigred se povrne«.

Domači župnik, č. g. Thurner so se od pokojnega Ižakovega očeta poslovili v izbranih besedah v obeh deželnih jezikih. Stavili so ga za vzgled in se mu zahvalili za vso njegovo požrtvovalnost, ki jo je izkazal domači cerkvi, ko je bil dolga leta cerkveni ključar in je tudi življenje v njegovi družini bilo lepo in vzorno urejeno ter je lahko služilo za zgled celi fari.

Pri Ižaku je vladal strog red, tako pri vzgoji otrok, pri molitvi in pri delu. Pokojni oče je bil dolga leta predsednik krajevne slovenske hranilnice. V imenu Zadrugne zveze se je rajnemu ob odprtem grobu zahvalil za ves njegov trud njen zastopnik v lepih besedah. V času nacizma je bil pokojni Ižakov oče za vso družino izseljen in preganjan s svojega doma. Nista pa Ižakov oče in Ižakova mama v tujini izgubila vere v božjo pomoč, ki jih je res privedla zopet nazaj v domovino. Tedaj je posebno Ižakova mama tolažila sotrpine in jim dajala upanje v lepše dni.

Rodil se je Ižakov oče na Dobravi na Gorenjskem. Ko je odslužil v Celovcu svoj vojaški rok, je stopil v službo za kočijaža pri gospodi Helldor. Ker je bil priden in varčen, si je z leti prihranil toliko denarja, da si je kupil Ižakovo kmetijo v Encelni vasi, na kateri je dolgih 47 let ob pomoči svoje pridne žene Uršule vzorno gospodaril.

V narodni zavesti in v božjem strahu sta vzgajala kopicu svojih otrok, sedem po številu. Ižakov sin Baštej je padel v zadnji vojni na vzhodni fronti, domače gospodarstvo pa je pred dvema letoma prevzel sin Lekšej, dočim so ostali že vsi prej lelo preskrbljeni si uredili svoje lastne družine. Ob domačih družinskih praznikih pa so se vedno spet zbrali v domačem krogu pri očetu in materi. Zato je bila izguba

Pri nas na Koroškem

očeta res velika, prišlo pa je še mnogo hujše. Ni še zazelenela trava na očetovem grobu, ko je nas kot strela z jasnega neba zadela vest, da tudi Ižakove mame ni več. Res, da je zadnji čas zaradi zahrbtnih bolezni mnogo pretrpela. Vendar nismo mislili, da nas bo tako nenadoma zapustila. Pred nekaj meseci je prestala težko operacijo na jeziku, katerega je razjedal rak. Še nekaj dni pred smrtjo svojega moža se je podala na Dunaj v upanju, da bi ji mogli še pomagati, toda bilo je zaman. Lahko si mislimo, kako grozno je bilo dobri materi pri srcu, ko je vedela, da ni pomoči in da bo morala morda celo zaradi gladu umreti, ko skoraj ni več mogla zauživati hrane. Tudi pri govorjenju je imela velike težave. Vsi smo v veliki negotovosti pričakovali nadaljni tragični razvoj. Toda glej! Bog je blagi materi prizanesel. Ker zadnje tedne ni več mogla govoriti, je zato veliko brala. Še pol ure pred smrtjo, dne 17. oktobra, je pridno prebirala »Naš tednik - Kroniko«. Nato se je vlegla na posteljo in v Bogu za večno zaspala.

Srce se nam je trgalo in solze so nam zalivale oči, ko smo jo dne 20. oktobra ob veliki udeležbi pogrebcev položili ob stran njenega komaj pred tremi tedni umrlega moža. Pevci so se ji oddolžili s pesmijo »Oj, kak' pesem moja danes milo se glasi«. Č. g. župnik so se z v srce segajočih besedah poslovili od nje. Poudarili so, da ni slučaj, da je Ižakova mama odšla ravno na predan sv. Uršule, njene patroninje, na oni svet. Kakor so znanci in sorodniki vedno obhajali godovni dan blage matere, tako so morali žal letos priti in jo spemiti na njeni zadnji poti in se oddolžiti z molitvijo za večni mir njene blage duše.

Ni mogoče popisati vse dobre strani te blage slovenske matere, ki se je pred 73 leti rodila v vovbrški fari. Kjer je mogla, je pomagala bolnikom, jih obiskovala in tolažila ob njih bolniški postelji. Lepo so orisali č. g. župnik njeno požrtvovalno ljubezen dobre krščanske matere, ki ni bila mati samo svojim otrokom, temveč je njena ljubezen izžarevala na celo okolico.

Tako sta v kratkem času zapustila za vedno dobra Ižakova mama in oče svoje otroke, prijatelje in znance. Težko je vsem. Naj blagima rajnima dobri Bog vse obilno poplača, domača zemlja, ki sta jo tako ljubila, naj jima bo lahka! Težko prizadetim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

SLOVENJI PLAJBERK

(Dve ženitnini in en pogreb)

V nedeljo, dne 9. oktobra, se je pojavil pred našo cerkvijo mlad fant iz Obirske in spraševal, kje je doma Rozi v Raškovi. Takoj se nam je posvetilo, da to ni noben drug, kot caumar. In res ni trajalo dolgo, ko je peljal 'teto' Rozijo med veselo godbo k Najeku. Vse to slavlje je veljalo Najekovi Štefki, ki je obljubila do smrtne zvestobo Franciju Vavti iz Zelezne Kaple. Poročne obrede so opravili njegov stric č. g. A. Vauti, župnik selski, ob asistenci domačega g. župnika. V lepem nagovoru so novoporočencema nakazali smernice za življenje. In če se bosta po njih ravnala, smo vsi prepričani, da bo zakon srečen, kar jima iz srca želimo.

Čez osem dni so se spet pripeljali Podjunčani k nam z ženinom Valterjem Kuntstom iz Velikovca. Bil je dalje časa šofer pri Serajniku v Podnu. Ko se je ob prostem času sprehajal po Podnu, ga je pot zanesla tudi mimo Boštetove hiše. Oči so se srečale, ljubezen se je vnela. To je Boštetova Mici potrdila s trikratnim 'da' pred Bogom in vsemi gosti v nedeljo, 17. okt. v farni cerkvi in Valterju obljubila, da ga ne bo nikoli zapustila. Prepričani smo, da bo to obljubo tudi držala.

Ljudski pogovor pravi, da za veseljem pride žalost. Tako se je zgodilo tudi pri nas. Devedesetletno Urbančkovo babico smo videli še pred kakim mesecem v cerkvi. Prišli so k svoji hčerki Mici k Bundru, da so tako lažje prišli v cerkev in obiskali grob rajnega moža Folta. Nihče ni slutil, da bomo tudi njih tako hitro položili k zadnjemu počitku. Niso bili dolgo priklenjeni na bolniško posteljo. Kljub vsej skrbni in ljubeznivi postrežbi, katero jim je nudila domača hiša, se smrt ni

ozirala na nikogar in jih je na praznik Vseh svetnikov zjutraj ob štirih odtrgala iz njihovega naročja. Rajna Urbančkova babica Urša so bili doma v sosedni selski fari pri Francovi hiši na Zg. Kotu in so kot 24-letna nevesta prišli k Urbančku v Poden. Bog je blagoslovil srečni zakon z devetimi otroki in jim naklonil kar tri slavnosti. Obhajali so srebrno, zlato in biserno poroko. Z rajnim možem, ki jih je zapustil pred dobrim pol letom, sta večer svojega življenja lepo preživela v pripravi na večnost. Vsak prvi petek sta sprejemala sv. zakramente, dolg čas pa sta preganjala z molitvijo rožnega venca. V njuni hiši si našel Nedeljo, Tednik in Mohorjeve knjige, ki sta jih z rajnim možem redno prebirala. Naj jim bo nebeški Sodnik dober plačnik! Žalujočim svojcem izrekamo iskreno sožalje.

KORTE

(Rojstvo)

Pri posestniku Petru Šternu, pd. Plesnikarju, se je zopet oglasila štorčija in prinesla krepko in zdravo dečvo, ki so jo krstili za Urško. Je že četrty otrok, ki dela veselje mlademu gospodarju in gospodinji. Čestitamo!

ST. VID V PODJUNI

(Iz farne kronike)

Dne 9. oktobra je bila v Rikarji vasi poroka Jožefa Plavca in Hilde Hrovat, pd. Ribezlrove v Rikarji vasi. Mlademu paru želimo vse dobro na njuni življenjski poti.

V soboto, dne 15. oktobra, pa je bil pri fari pogreb pok. Valentina Knapiča, pd. Leflarjevega očeta v Spodnjih Vinarah, ki je v 81. letu zapustil to solzno dolino. Pokojniku želimo večni mir!

CIRKOVČE — NONCA VES

(Nova cesta, pušeljc na strehi in sin v zibki)

Mislili smo že, da bo tisto merjenje ob naši cesti trajalo tako dolgo, da sploh ne bomo več pomnili, kdaj so začeli. Zdaj pa je proti vsemu pričakovanju napoved o novi cesti postala resnica. Firma Mertel iz Volšperka je pripeljala velikanske stroje, ki so na široko in prav neusmiljeno razrili naša polja. Pa še vse skupaj nekam potrpimo, kajti nove ceste nam je res treba. Mnogo bolj kot železnice, ki bo prek naših doslej bogato rodečih polj drdrala in prinašala izgubo, kot smo brali. Cestnim delavcem pa močno nagaja vreme. Vendar pa dela še kar hitro napredujejo.

Slabo vreme dela težave tudi Homčarju, ki gradi novo gospodarsko poslopje. Kljub vsem neprilikam deževne jeseni so zadnji soboto, dne 5. novembra, Potočnikovi zidarji in številni sosedje pribili na novo mogočno poslopje lep pušeljc. Pa še mar jim ni bilo, da ga je vso noč dež neusmiljeno pral, saj so sami morali gledati, da so pospravili vse, kar sta Homčarjeva mama in Štef znosila na mizo.

Dež ponavadi nikogar ne spravlja v dobro voljo. Mlada Boština pa sta si mislila svoje. Res lahko danes ateju in mami čestitamo h krepkemu sinčku. Želimo, da bi bil zdrav in delal veselje staršem, dedeju in babici pa obilo kratkega časa.

CELOVEC

(Zanimiv in dobro obiskani kulturni večer)

Minuli četrtek nas je Katoliška prosveta zopet povabila v Kolpingovo dvorano, da nam č. g. Vinko Zaleteč pokaže, kaj je letos vse na svojih potovanjih zopet lepega spretno ujel na filmski trak svojega fotografskega aparata. Slovenci iz Celovca in okolice smo se v obilnem številu odzvali vabilu, posebno razveseljivo pa je bilo videti toliko naše nadebudne mladine v dvorani. Žal zadržanega prevz. g. škofa dr. Köstnerja je zastopal mil. g. prelat dr. Rudolf Blüml, med gosti smo pa opazili tudi ravnatelja slovenske gimnazije višjega štud. svetnika dr. Joška Tischlerja.

Predavatelj nas je z živahno besedo in pisanimi slikami povedel na mednarodni euharistični kongres v Münchenu v letoš-

Vera in dom — priliubljen mesečnik

Z velikim zanimanjem sem prebiral zadnjo številko Vere in doma. Posvečena je domovini, o kateri izpoveduje pesnik: »Domovina je dežela, ki je vsa prepojena z znojem in krvjo naših prednikov. Dežela, v kateri počivajo naši dedje, ki so dali ime na njenim goram, rekam in krajem, rastlinam in živalim. Dežela, po kateri so utrdili pota in steze in si gradili božje hrame. Dežela, v kateri je narodova duša sanjala in ustvarjala svoje pravljice in pripovedke, svoje šege in navade, svoje pregovore in pesmi.«

V uvodniku Vere in doma si pisatelj zaželi ljubezni med narodi, ko pravi: »Koliko lepša bi bila naša dežela, ko bi bila iskrena ljubezen v njej, ljubezen med podedenci, med sosedi in vasmi.«

Domači zemlji je posvečena obširna pesnitev Zorana Zagoranskega, ki izveni:

»Ti zibelka naša, Bog sam te nam vrača
in daje v roké
da naša, domača
ostaneš kot skalnati skladi Dobrača
do konca temelje.«

Košček zemeljskega raja ob Baškem jezuru nam opeva Ksaver Meško v črtici »Koroške poti«, ki izveni: »In najsi nimam na Zili ničesar ko težave, sitnosti in boje, v rajsko lepem svetu živim.«

Črtico je prispeval tudi Borko Kostanek, eden najzvestejših in najbolj nadarjenih sotrudnikov Vere in doma; v njej opisuje pretresljivo zgodbo deklice Jučike.

Pesmi Nikota Darle »Rekli so mi« sledi nadaljevanje povesti »Marijine gore«, ki jo piše z veliko ljubeznivo Blaž Zaplatnik.

O Drabosnjakovem »Ahasveru« razpravlja prof. dr. Pavle Zablatnik. Več pesmi so prispevali Milka Hartman, Oroslav Ozarnik in Darle Niko. Nadalje beremo misli o materinstvu in vzgoji; prinaša tudi oceno literarnega glasila »Mladjec«, kulturna obzora, zanke in uganke ter še marsikaj zanimivega za zveste bralce in bralke našega kulturnega mesečnika, ki ima izrazit narodni značaj. List je skrbno urejevan in zato upravičeno med bralci priljubljen.

b.

njem poletju, kjer so se zbrali katoličani iz vsega sveta, da izpričajo skupnost in edinstvo v veri. Nad en milijon vernikov se je zbralo, več kot 500 škofov in več desetih kardinalov, patriarhov in nadškofov. Posebno lepe so bile slike obredov vzhodne liturgije v staroslovanskem jeziku.

Pretresljive so pa bile slike iz taborišča smrti Dachau, kjer so med minulo vojno Hitlerjevi valpti v imenu novega poganstva mučili in tirali v smrt tisoče in tisoče nedolžnih pripadnikov evropskih narodov, ki so padli pod jarem nacističnega zatiralca. Posebno pretresljive so bile besede in podobe o trpljenju poljskih duhovnikov. Tudi mnogo nedolžnih Slovencev je tam šlo v smrt.

Tako nam je predavatelj v svojem skrbno izbranem programu pokazal veličastje in plemenitost krščanstva ter propalost in grozoto poganškega nacizma. Le prehitro je minil čas. Ob zaključku se je predavatelju zahvalil g. prof. dr. Valentin Inzko. Predavatelj pa nam je obljubil, da bo še prišel med nas, saj slik ima v svoji zakladnici še mnogo in zanimivo zna gospod Zaleteč tudi pripovedovati.

Pisma bralcev

Naročnica z Gur nam piše:

Čisto lepo in prav, kar je bilo v »Tedniku« napisanega o tem, kaj so leta 1919 počenjali v Dobu in Pliberku. Tudi pri nas je bilo enako. Vsak naj opiše svoje doživljaje, da se bo vedelo kako zverinsko so počenjali z nami domačini. Morda se bo komu sedaj, na stara leta, ko se mu bliža smrt, le zbudila črna vest in da bi prišel malo k pameti. Če jih takrat ni bilo sram, bi naj sedaj vsaj imeli nekoliko strahu pred Bogom.

Tudi pri nas so takrat vpili »Hinaus mit den Tschuschen!« Spomnim se še, ko sem takrat šla prečat olje. Kričali in vpili so nad menoj kot nahujskani otroci. Jaz pa sem šla kar molče naprej. Pa kradli in ropali so povsod in grdo zmerjanje si pogosto čul. Prelamljali so torej božje zapovedi. Kasneje so pa ti ljudje vpili tudi »Heil Hitler«. In taki ljudje bi naj imeli srečo in blagoslov? Njih čast in slava je šva dovta po Dravec, mi domačini smo še vedno tu z mirno vestjo tistega, ki je trpel po krivici.

Načrt za zimsko krmljenje

Na kmetiji prinese čas žetve največ dela. V tem času so izpostavljeni kmet in njegovi pomočniki največjim telesnim naporom. Ta čas pa prihaja na kmetijo tudi plačilo za letoletno delo.

Toda le donos žitne letine je kmečkemu obratu razmeroma hitro na razpolago, ker gre tu v glavnem za proizvod, ki ga je mogoče takoj spraviti na trg po odgovarjajočih cenah. Cisto drugače pa je z donosom krmnih rastlin. Seno, silaža in deloma tudi druge rastline ne morejo biti takoj prodane, ampak morajo iti pot preko živine na kmetiji. Dohodki iz te zvrsti prihajajo na kmetijo šele po daljšem času. Čim daljši pa je čas, tem večji je riziko in toliko več činitelj more vplivati na do-

nos ugodno, pogosto pa tudi zelo neugodno.

Vsak kmet vedno znova spoznava, da pridobiva domača krmila po letnih dobah v različnih količinah in kakovosti. Na drugi strani pa se spreminja od leta do leta stalež njegove živine po starosti, storilnosti in teži, kar mora na vsak način upoštevati, če hoče imeti od živinoreje tudi kako korist. Dovolj je znano, da donos v tej panogi kmetijstva močno zavisi od števila glav živine, ki jo je moč vse leto zadostno krmiti. Napačno pa bi bilo dandanes, če bi se kmet zavoljo pojavljajočih se težav pri prodaji poedinih kmetijskih pridelkov ne trudil, vključ temu načrtno oblikovati svoje krmno gospodarstvo, da na ta način z višjimi donosi pri živali doseže tako po-

trebne dohodke. Nikakor zato ne sme opustiti pravočasnega načrtovanja zimskega krmljenja. Bolj točno povedano: v bodoče moramo še veliko bolj skrbno izdelati načrte, če hočemo biti z našimi kmetijskimi proizvodi zmorni konkurence na porajajočem se evropskem trgu.

Kaj torej že sedaj lahko storimo, da pravilno sestavimo načrt za zimsko krmljenje?

Ako hočemo sestaviti načrt za zimsko krmljenje, moramo imeti seveda točen pregled vseh količin krme, ki jo imamo na razpolago za zimo. Predpogoj za to je pravočasno ocenjevanje donosa krmnih rastlin. To ocenjevanje lahko izvedemo na podlagi donosov po hektarju ali po številu ostrvi, po vsebini kleti ali zasipnic in vsebini silosov. Že na osnovi tega enostavnega ocenjevanja količin krme, ki je na razpolago, dobimo dragocene osnove za prilagoditev staleža živine na krmno osnovo. Na ta način bomo lahko že prej izpraznili hlev.

Surovo krmo moramo shraniti različno po času košnje. Pri upoštevanju izgub med skladiščenjem lahko pri izračunavanju dnevnih krmnih obrokov po vsebini hranilnih snovi teh krmil določimo s pomočjo tabel pravilno sestavljene dnevne krmne obroke. Za kakovost krmil je važen čas košnje ter pravilno gnojenje z domačim in umetnim gnojem. Le kdor upošteva čas košnje pri svoji doma pridelani krmi, bo lahko pravilno bral tabele glede količine beljakovin in škroba. Seveda je mogoče dati preiskati krmo na njeno hranilno vrednost. Če to ni predrago, potem storimo to!

Predpogoj za pametno izpopolnjevanje domače krme z umetnimi krmili pa je, da sami dobro poznamo svojo krmo, kakšna je njena kakovost. Dodatek umetnih krmil se izplača le, če domače krmilo pravilno dopolnjujejo. Mnogo denarja se lahko izmeče pri oknu na cesto, če kupujemo umetna krmila, ki ne odgovarjajo domači krmi in zato tudi nimamo nobenih uspehov.

Mnoge kmetije z dobrimi uspehi že izprijčujejo, da se dajo s pravo živino in točno določenim krmnim načrtom doseči lepi uspehi v živinoreji.

Letos pazimo na shranke

Ker razne glivične bolezni letos še posebno močno ogrožajo naše sadeže, ki jih imamo shranjene, je eksaktna zaščita shranok še posebno važna. Vremenske razmere so bile take, da so mogle bakterije in glivice izredno dobro uspevati in so na ta način prišle tudi v shranke. Važno bo redno pregledovati shranke, da ne bomo neprijetno presenečeni. Sadje bo treba pogosto pregledati, če ga ni napadla monilija. Vse obolele plodove bomo izločili, ker sila hitro okužujejo druge.

Tudi v sadovnjaku, ki nam poplača nego z dobrim sadjem, moramo očistiti drevice, ga obrezati, negovati rane in odstraniti odmrle veje. Opozarjamo vas tudi na zimsko škropljenje, ki je v naših krajih najboljše zaščitni ukrep pred škodljivci in boleznimi. Škropljenja sedaj ni več tako težko izvesti, ker so druga opravila že pri kraju. Zdaj že lahko uspešno zatremo mnoge škodljivce, še preden napravijo škodo. Z zimskim škropljenjem uničujemo košeniljko (Schildlaus), jajčeca listnih uši, pedica (Frostspanner), pršice (Spinnmilbe) in druge škodljivce, ki prezimujejo na sadnem drevu in grmičevju. Očistiti moramo lubje.

Namesto nas opravijo nekatera zimska škropila to delo prav dobro. Kdor je leto za leto uporabljal rumena olja, naj vmes uporabi enkrat tudi žveplenoapneno brozgo. 15 do 20 litrov žveplenoapnena brozga zmešamo z 80 do 85 litri vode in s to mešanico škropimo! Zelo dobro učinkuje proti prej imenovanim škodljivcem in mahu ter lišajem. Kdor pa rajši uporablja rumena olja, naj vzame n. pr. Dytrol FF, Neodrol-Supra, Parancrol ali zelo dobro zimsko škropilo PC-Tr.

S Hexa-preparati zdaj lahko napademo škodljivce v zemlji (gosenice, ogrce in črve), da nam spomladi ne bodo delali preglavic.

Proti mišim še najbolj uspešno nastopimo s Celio zrnji, katera potisnemo v mišje luknje z žlico ali cevko.

Pokončavanje voluharjev je pa še vedno težavna stvar, ker se ne posreči vsakomur s pastmi doseči dober uspeh. Razmeroma lahko pridemo do živega temu škodljivcu z izpušnimi plini bencinskega motorja. To pa smo vam že večkrat svetovali.

Šoferski kotichek

Utekanje novih in obnovljenih motorjev

Na naših cestah je vedno več motornih vozil. Mnogo je popolnoma novih ali imajo obnovljene motorje. Vozniki teh vozil morajo misliti tudi na pravilno utekanje motorjev, preden jih bodo izkoristili do polne moči. Od pravilnega utekanja motorja zavisi njegova življenjska doba, poraba goriva in maziva, zmogljivost ter pravilen tek motorja.

Kaj se pri utekanju motorja dogaja z motorjem, oziroma motornimi deli? Utekanje moremo smatrati kot zadnjo obdelavo drsnih površin motorja pri obratovanju.

Drsne površine tovarniško novega bata, valja, ležajev in osi so kljub fini obdelavi še vedno sorazmerno hrapave. Za nemoteno delovanje motorja pa je gladkost površine izredno važna. Če bi pogledali isti bat pod mikroskopom, bi opazili, da je njegova površina zelo valovita. Zato se bat in valj lahko dotikata samo na nekaterih stičnih točkah vrhov. Pri utekanju se ti vrhovi zaradi medsebojnega trenja izbrusijo oz. izgladijo tako, da se ustrezni sprostni ploskvi dotikata skoraj po vsej površini in prevzamejo tlačne obremenitve tudi ploskve — ne samo vrhovi.

Na podoben način se izgladijo oz. nalegajo med seboj tudi bati in valji, ležaji ojnici in motorne gredi ter sploh vsi medsebojno gibajoči se deli. Zato je treba pri demontaži bata paziti, da se pri ponovni sestavi bat vrne v isto lego v valj, se pravi, da glede na prvotno lego ni obrnjen za 180 stopinj okoli osi valja. Bat namreč zaradi enostranske delujočega tlaka na valj ne izbrusi valja le v obliki kroga, pogledano v smeri osi valja, temveč v obliki nepravilne elipse.

Utekanje motorja je torej tesno povezano z obrabo, toda samo v toliki meri, v kolikor je treba doseči končno izglajenje drsnih ploskev. Obraba ne sme zavzeti mere, oz. velikosti, ki bi imela za posledico toliko zraka pri batu, da bi se poslabšalo tesnenje. V takem primeru se kmalu pojavita zmanjšanje moči in velika poraba olja.

Utekanje je doba obratovanja motorja, ki se v načelu razlikuje od normalnih obratovnih razmer. Zaradi tega je treba v tem času posebno skrbno paziti na pravilno mazanje motorja.

Olje, ki ga uporabljamo v času utekanja motorja, mora biti dovolj redko, da doseže takoj po zagonu vsa mazna mesta kljub tesnemu naleganju. Prav pri utekanju je namreč poltekočinsko ali suho trenje posebno kvarno. Majhna zračnost in hrapavost površin povzročata povečano trenje in s tem višje temperature. V skrajnem primeru se pojavijo take temperature, da pride do zvarjenja dveh kovinskih površin ali iztekanja ležajev. Zvarjeni delci se zaradi nadaljnega medsebojnega gibanja iztrgajo iz materiala, drse po drsnih ploskvah in puščajo za seboj globoke raze. Na ta način nastaja škodljivo velika obraba.

Prednost redkejšega olja je tudi v tem, da redko tekoče olje odstrani delce obrabe in ostanke mehanske obdelave med dvema drsnima ploskvama mnogo hitreje kot gosto olje. Ostanke mehanske obdelave — to so delci, ki nastanejo pri brušenju, razni kovinski odstružki, oz. odrezki in podobno — se namreč ne morejo odstraniti s še tako skrbnim izpiranjem motorja ter se odstranjujejo šele z oljem pri obratovanju motorja.

V novejšem času pri utekanju motorjev dodajajo olju tudi še posebne dodatke za utekanje, izdelane na osnovi grafita ali molibdenovega disulfida, ki se zelo dobro obnesejo.

Pri utekanju je treba menjati olje po 500, 1500 in 3000 prevoženih kilometrih, ko je motor utečen. Če se motor pravilno ne uteče, se kmalu pokažejo mnoge škodljive posledice.

PONOVRNO OPOZORILO!

V jesenskem času so ceste navadno vlažne, ker je vreme deževno ali megleno. Na cestišču je odpadlo listje in zemlja, ki jo puščajo vozila, ki prihajajo s polja. Pomnite, da je sedaj opreznost na mestu. Nikdar ne zavirajte sunkoma, temveč postopoma. Vozilo tako ne bo moglo držati.

Ne pozabite nasveta, da je treba prižgati zasenčene žaromete, če je megla, dež ali če sneži. Če bo vaše vozilo vidno, se mu bodo drugi ogibali. Nesreč bo manj, če bodo vsi upoštevali ta nasvet.

Napake pri krmljenju domačih živali

Z naslednjimi izvajanjem nočemo delati očitkov kmečkim gospodinjam, češ da ne znajo pravilno krmiti. Taki očitki niso na mestu, ker so se v zadnjih letih povečali donosi mleka, mesa in jajc tudi zavoljo boljšega krmljenja. Pričakovati je še večje donose in te bo lažje doseči, če bomo upoštevali nova spoznanja na poprišču prehrane živine.

Zadovoljiti je treba konzumente glede kakovosti pri vseh proizvodih požlahtitvenega gospodarstva. Naši kmetje so zadostili že mnogim željam konzumentov, ne da bi dobili za to boljše plačilo. Spričo tega je toliko bolj čudno, da si dajo kmetje še vedno radi dopovedati kaj novega.

Oglejmo si danes proizvodnjo prašičev za zakol, ker na tem področju gotovo še nismo dovolj upoštevali najnovejših izsledkov. Morda nam jih nisó dovolj jasno in razumljivo razložili ali pa se jih praksa ne poslužuje v zadostni meri.

Dandanes večji del konzumentov odklanja mastno meso, čeprav je bilo pred desetimi leti ravno obratno. Mesarji so zavoljo tega pri izbiri mesa zbirčni. Večina kmetov se tega zaveda in redi le še mesnate prašiče. Proti temu ni kaj reči, če boljše kvaliteto tudi bolje plačujejo, kajti vsak kmet potrebuje dandanes denar.

Predpogoj za proizvodnjo kvalitetnega prašiča za zakol je še vedno odgovarjajoča mera dednih lastnosti. Kar v tej ni zakoreninjeno, se ne da doseči s krmljenjem, temveč se da le z načrtno rejo izboljšati.

Dedno pogojenih je pri naših klavnih

prašičih kakih 50 odstotkov maščobnosti, ostalih 50 pa je moč uravnati s pravilnim ali nepravilnim krmljenjem.

Pod pravilnim krmljenjem mislimo to, da je treba dajati prašiču v dobi pitanja krmne obroke, ki so v skladu z njegovo starostjo. Obroki naj vsebujejo gotovo mero prebavljivih beljakovin in hranil. Količina pridobi prašič na maščobi pri hitrem pitanju v poedinih obdobjih, je znano in lahko služi kot osnova za povečanje dnevnega prirastka med pitovno dobo. S krmljenjem se da uravnati tudi prirastek mesa pri razvijajočem se prašiču, težkem od 60 do 70 kg. To se da doseči na ta način, da dosežejo dnevni prirastki pri 20 do 30 kg 430 gramov, pri 30 do 40 kg 620 gramov in pri 40 do 70 kg 670 gramov.

Kritično je potem v dobi, ko je prašič težak od 60 do 70 kg pa tja do zakola. S starostjo živali raste tudi njih požrešnost. Prašiči požro več hranilnih snovi in pridobijo zato tudi na masti. Prirastek masti se da torej uravnati z omejevanjem hranilnih snovi. Žal pa se tega dejstva pri današnjem hitrem pitanju le premalo zavedamo. Pitovne prašiče, ki so dosegli težo 70 kg, moramo torej racionalno krmiti. Poleti je to lahko doseči s surovo zeleno krmo.

Teh spoznanj bi se morali držati tudi propagandisti krmnih avtomatov. Ako bomo upoštevali teh nekaj nasvetov za pitanje prašičev na najboljšo kvaliteto, lahko dosežemo boljše dohodke pri proizvodnji svinine.

Pomagajmo koristnim pticam!

Vsak lastnik vrta bi si moral prizadevati, da pridobi v boju proti živalskim škodljivcem kulturnih rastlin pomočnika v pticah pevkah, ki se s temi škodljivci hranijo. Poleg tega popolnoma praktičnega gledanja pa obstoji še drugo, namreč to, da ptice pevke poživljajo naše vrtove in nas s svojim petjem razveseljujejo.

Marsikdo ne bo hotel ničesar slišati o zaščiti ptičev in bo le poudarjal škodo, ki jo ptice napravijo na vrto, posebno s tem, da okljujejo sadeže. Kljub temu pa se je treba zavedati velikega pomena in koristi teh krilatih pomočnikov. Seveda je v številnih težavnih prikazati njihovo korist; navadno obstoji ta koristnost v preventivnem delu krilatec, ki pogosto s svojim marljivim iskanjem mrčesa uničijo legla škodljivcev že v kali. Znano je, da so ponekod ostala cela področja gozdov in sadovnjakov nepoškodovana, ker so tam s pametnimi ukrepi gojili ptice pevke, medtem ko so škodljivci uničili tiste nasade, kjer ni bilo naravnih pokončevalcev na delu. Tako n. pr. se je povečal donos nekoga sadnega drevoreda, odkar so tam poskrbeli za sistematično zaščito ptic, letno na 2300 šilingov, dočim je predtem isti drevored letno vrget le 50 šilingov.

Pri poizkusih krmljenja se je izkazalo, da najmanjši ptički porabijo dnevno hrane v količini, ki odgovarja 30 odstotkom njihove žive teže. Pri večjih pticah pa znaša količina hrane od 20 do 24 odstotkov njih žive teže.

Ne mislite, da je bogve kako težavno zarediti ptice na svojem vrtu. Predpogoj za to je, da ustvarimo dovolj možnosti za gnezdenje. Najboljšim zatiralcem škodljivcev manjkajo v modernem vrtu votla debela drevesa, luknje v zidovih in podobna skrivališča. Priskočiti jim pač moramo zato na pomoč z umetnimi gnezdnimi duplinami in valilnicami, ki jih obesimo na drevesa. V grmovju, kjer gnezdi druge vrste ptic, moramo zavarovati gnezda pred

njihovimi sovražniki. Posebno pred domačimi mačkami jih je treba varovati. A tudi človek sam mnogo greši in napravi veliko škode nevedoma. Ako je bilo gnezdece poškodovano in izpraznjeno, se bodo odslej ptički temu mestu izogibali. Jeseni puščajmo odpadlo listje v grmovju; šelestenje subega listja opozori ptičke na nevarnost, da se jim bliža sovražnik. Od časa do časa pa je le treba očistiti gnezdišča, da se ne pojavijo bolezni. Kopicice smrčja odstranjujemo spomladi, nikdar pa ne poleti pred pričetkom avgusta meseca, kajti s tem bi uničili drugo valjenje mnogih ptic, ki se rade zatekajo v takšna skrivališča s svojimi gnezdecami.

Ni pa še vse storjeno, če samo nabavimo in čistimo gnezdišča. Tudi za ptičke, ki ostanejo čez zimo pri nas, moramo napraviti primerna krmišča. Preprečiti moramo, da bi sneg ali led onemogočila ptičkam iskanje hrane. Če lahko redno nadzorujemo krmišče in ga oskrbujemo, ni treba postavljati hišic. Če pa nimamo časa redno nadzorovati krmišč, je pa nujno postaviti hišice, v katerih imajo ptičke svoje zatočišče. Tako hišico lahko sami napravimo, kajti posebnega udobja ne zahteva. Paziti je treba le pri polaganju strehe, ki mora nuditi dovolj zavetja od vseh strani.

Zimsko krmo za ptičke zbiramo že jeseni in tudi že počasi navajamo ptice na zimsko krmišča, da bodo potem vedele, kje čaka hrana nanje.

Obiščite moje stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispele novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati itd.)

JOHAN LOMŠEK

ST. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

Nekaj za dekleta:

Našla je Boga

Helena Most je bila stara šele 10 let, ko ji je umrla mati. Največja bolečina ji je povzročala skrb, komu naj prepusti nadarjeno in živahno Heleno, ki je ob materinem lepem vzgledu in ljubeči besedi zelo dobro napredovala. Mati je namreč bila iz dobre in verne protestantske družine in je zato želela tudi svoji hčerki dati enako vzgojo.

Materina smrt je na mlado deklico zelo hudo vplivala; vsa se je spremenila. Nekdaj tako živahna deklica se je vsa zaprla vase. Tudi neka učiteljica je zelo slabo vplivala na Heleno, ki se je vedno bolj predajala črnogledemu samotarjenju. Prav izogibala se je družbe sošolk in tovarišic z ulice.

V tem času je veliko čitala. Sama pravi: »Čitala sem veliko, očitno in skrivaj, dovoljene in prepovedane stvari, ali boljše: dobre in strupene knjige.« Tako čitanje je bilo za Heleno kakor slana v pomladnem jutru, ko požge bujne cvetove po drevju in vrtovih. Kar je mati dobrega v njej vsadila, to je bilo kmalu popolnoma uničeno. Strast in pokvarjenost je izrinila iz njenega srca sleherno versko misel in vsakršen čut za verske dolžnosti.

Vse to razdejanje se je dogajalo v njeni duši že, ko je imela komaj 13 let. Nad seboj in ob sebi ni priznavala ničesar več; svobodna misel ji je bil edini evangelij. Ničesar ji ni bilo več sveto in vse je neusmiljeno kritizirala ali pa prezirala. Ta miselnost jo je pripeljala do pretirane samozavesti in ošabnosti.

Prvo streznjenje

V družini je bilo več otrok. Nenadoma pa zelo hudo zbolila sestra, katero je najbolj ljubila. Silno je trpela ob misli, da bo umrla. Tedaj se je zopet spomnila Boga, o katerem ji je nekoč mati tako lepo govorila. Zatekla se je k Njemu — seveda takšna, kot je bila — in je zahtevala čudež: »Bog, če si, ozdravi mi sestro in potem bom verovala vate!«

Toda sestra je umrla, kar je Heleno še bolj potrlo in odtujilo družbi. Izguba sestre pa jo je privedla tudi k spoznanju, kako nespameten je človek, ki gradi na samega sebe. Polagoma se je oteslala napuha in se nekoliko pomirila. Ko je videla, da prinaša drugim mnogo tolažbe prav vera, je večkrat razmišljala tudi o versko-moralnih vprašanjih. Od časa do časa je celo začutila, da se ji znova oglašava vest, kateri je skušala tudi prisluhniti.

Vtisi kat. bogoslužja

S prijateljico, ki je bila prav tako neverna, je nekoč vstopila v katoliško cerkev; to pa prav iz radovednosti. V cerkvi je bilo polno vernikov, ki so bili pri sveti maši. Zbranost vernikov je nanjo naredila močan vtis. Ob povzdigovanju so vsi ljudje padli na kolena, kar je Heleno silno presenetilo. Čutila je, kako je množica na kolenuh vsa enega srca in ene misli in tedaj je prvič v srcu blagrovala nje, ki imajo tako vero...

Ti prvi katoliški vtisi Helene niso več zapustili in odslej si je večkrat zaželela, da bi tudi ona kdaj mogla vstopiti v to družbo verujočih. Tako je milost polagoma pripravljala Heleno, da bo nekoč našla Boga. Neke Poljakinja ji je posodila katekizem, katerega je z velikim zanimanjem prebirala večer za večerom. Povsem nova odkritja jasnega nauka Cerkve in vse veličastnejša podoba Kristusa, katerega je spoznala iz bogoslužnih knjig, jo je navdajala s sladkim upanjem. Zdelo se ji je, kakor bi v njeno dušo prisijalo sonce.

Našla je srčni mir

Čerprav se je že naučila nekaj molitvenih obrazcev, še prav iz duše ni mogla moliti. Zlasti zdravamarije se ni prav upala moliti. Nekega večera pa je slonela na oknu. Občudovala je zvezdno nebo in misli so se ji dvigale k Bogu. Iz zvonika neke katoliške cerkve je zaslišala večerni Ave in tedaj ji je privrelo iz duše z vso predanostjo nebeški Materi: »Zdrava Marija, milosti polna... prosi za nas...« Čudovit mir in blažena sreča sta napolnili njeno dušo; njeno srce pa je prekipevalo veselje. Prijateljice je skoro več niso poznale, tako se je spremenila; še vse raje so jo sprejemale v svojo družbo.

Tako je mlada Helena zopet našla Boga in z njim tudi mir svoji duši. Odslej je živel kot katoličanka: udeleževala se je katoliškega bogoslužja, če je le utegnila, dočim je rožni venec redno molila. Treba je bilo le še storiti zadnje odločitve, da nam-

Mladina odklanja komunizem

Komunizem postaja star in nič več privlačen za mladino, kakor je to bil pred tridesetimi leti. Zlasti po drugi svetovni vojni je zanimanje in navdušenje za komunistične ideje med mladino zelo upadlo. Res je, kar je kmalu po vojni nekdo zapisal: »Komunizem je začel izgubljati tla, ker se je z lastnimi dejanji razkrinkal; bajka o komunističnem rajju na zemlji je bila razgaljena kot laž, da so ruski mladi vojaki prišli v »gnilo zapadno Evropo« in na lastne oči videli resnico ter jo lahko primerjali s stanjem doma, obenem pa tudi, ko je zapadna mladina videla, kakšen je »raj« v klasični deželi komunizma.

Biti komunist je bilo moderno

Vedno pogostejša so poročila komunističnih virov, ki tožijo, da mladina nima razumevanja za ideale delavskega razreda. V spominu nam je še, kako so bila v desetletju pred drugo svetovno vojno vseučilišča evropskih držav prava kotišča komunistične delavnosti. Tako je zlasti v vzhodno- in južноеvropskih deželah usmerjala prav marksistična ideologija pretežni del kulturnega udejstvovanja. Le redke mladinske organizacije so se znale obvarovati komunističnega vpliva; celo mnoge katoliške organizacije so se znašle v komunističnih vodah, da ne omenjamo posebej raznih domoljubnih in »naprednih« društev, ki so bila navadno najboljše nositeljice »novih idej v novi stvarnosti«. To je bila takrat pač moda.

Razočarana mladina

Da je komunizem prišel po vojni v mnogih deželah na oblast, se ima v veliki meri zahvaliti prav tej mladini, ki je nekoč sanjala — vsa ometena od marksistične ideologije — o brezrazredni, idilični družbi. Prišlo je razočaranje in streznjenje, toda komunizem je že bil na oblasti. In kjer ima oblast, je ne izpusti več iz rok za nobeno ceno! Komunistično idilo je zamenjala komunistična resničnost. Svoboda, pravica, in poštenje, o čemer je ta mladina toliko lepega slišala, se je moralo umakniti nasilju, terorju in potuhnjenosti. Svobodna misel je postala zločin in odkrita kritika je postala samomor. Posledica tega je bila, da je mladina sicer še poslušala plačane komisarje, a prepričati je niso mogli več. Zato se množijo pritožbe čez mladino, da je brez idealov...

Podoben razvoj je bil v deželah, kjer komunizem ni prišel do oblasti; le da je bil ta razvoj počasnejši. Komunizem se namreč tod ni razkrinkal tako hitro in v tolikšni grobosti. Spretni propagandi se je posrečilo, da je še dolgo mogla varati in v težkih povojnih razmerah podžigati revo-

reč stopi pred očeta in ga prosi dovoljenja za prestop iz protestantizma v katoliško Cerkev; bilo ji je namreč šele osemnajst let. Brez tega dovoljenja ji katoliški duhovnik ni hotel podeliti sv. zakramentov, po katerih je tako hrepenela. Tudi ta zadnji boj ni bil lahek, a tako prepričana Helena ni odnehala, dokler ni od očeta dobila pismenega dovoljenja za prestop.

Bogu se daruje

Dne 24. maja 1901 je vsa srečna prestopila v kat. Cerkev in prejela prvo sveto obhajilo. Da bi se pa mogla povsem Bogu darovati, si je želela postati redovnica. Že kot dekle se je uveljavila med mladimi literati kot nadarjena pesnica. V času silnega duhovnega boja je napisala več lepih pesmi, ki so vzbudile mnogo zanimanja in priznanja. Toda vsa hvala in vabila življenja je ni več mikala; njeno hrepenenje je bilo usmerjeno v en sam cilj: kot redovnica se povsem darovati Bogu. To je tudi dosegla leta 1907, ko je vstopila k benediktinkam v Speyru. Še naprej je pisala pesmi in pela najdenemu Bogu zahvalo za srečo in mir pod zavetjem Velike Matere. Svojo pesem nemira v iskanju in sreče v miru je izpela kot 29-letna dne 4. novembra 1913, ko je po kratki boleznici za vedno odšla k Njemu, katerega je že v življenju po tolikih preizkušnjah našla.

lucionarne strasti. Toda v zadnjem desetletju pa mora komunizem s strahom zaznamovati tudi v teh deželah silno nazadovanje prav med mladino.

Mladina brezbrizna do komunizma

Kot klasični primer nam more o tem pojavu služiti prav Italija, kjer je po vojni bila komunistična stranka najmočnejša v zapadni Evropi. O tem poroča obširno goriški »Kat. glas«, ko prinaša poročilo o 16. kongresu komunistične mladine v Genovi.

Komunisti so izbrali to mesto zato, da bi izrabili tragične dogodke preteklega poletja, ko je v pouličnih demonstracijah več mladih izgubilo življenje. Toda bilo je vse zastoj; kongres ni vzbudil posebnega zanimanja in je šel mimo ob splošni brezbriznosti. V javnosti ni imel nobenega odmeva. Vzbudil ni zanimanja niti med udeleženci samimi, saj so vedeli že v naprej, da se bo ponavljalo to, kar so že večkrat brali v časopisih ali slišali na raznih sestankih. Ponavljanje pa pomeni dolgočasnost, kar se seveda mlademu človeku upira. Volitve med kongresom so potekale »po komandni«. Krona vsemu pa je bilo to, da kongres ni sestavil niti končne resolucije, marveč le nekak poziv mladini za boj proti krščanski demokraciji; resolucijo pa bo sestavil kasneje Centralni komite stranke.

Komunistična gesla danes ne vlečejo več. Ponujati danes mladini komunistično idejo pomeni obleči mladega človeka v staro, ponošeno obleko. Mlad človek že po naravi teži vedno po nečem; obenem je pa nezaupečen do starih in je odločen, da sam nekaj ustvari. Znan je stavek nekega mladega partijca: »Mi mladi nočemo samo lepiti lepakov za časa volitev.« Zato stranka, ki je brez resnične notranje svobode in je v vodstvu okostenela, ko v rokah starih voditeljev odklanja mlajše sile — ne more biti privlačna za mladino.

Število mladih komunistov pada

To potrjujejo tudi številke. Leta 1953 je imela komunistična partija Italije vpisanih mladincev 500.000, leta 1956 je padlo

število na 350.000, letos pa nima niti 200.000 mladih članov. Te številke dovolj jasno povedo, kakšno je mnenje današnje mladine o komunizmu.

Da to silno nazadovanje povzroča velike skrbi komunističnim kolovodjem, je razumljivo. Na vse načine skušajo zato ustaviti to usodno nazadovanje in si zopet pridobiti zaupanje mladega rodu. Zato iščejo nove načine in nova sredstva, ki bi bila za mladino privlačna. Ker zna današnja mladina vobče vse bolj ceniti vrednost miru, so komunistični voditelji taktično opustili celo idejo razrednega boja in nudijo v zameno mladini vse vrste udobnosti in zabave od plesov do biljardov. Pa kljub temu se mladina ne vrača.

Podobna poročila moremo zaslediti tudi v poročilih drugih partijskih kongresov. Pač znamenje, da je komunizem v Evropi doigral. Mladina mu je obrnila hrbet in gre svojo pot. Toda kam...? To je pa drugo, pa prav tako važno in pereče vprašanje!

Z dopolnjenim 18. letom v kino!

Tudi državna oblast se vedno bolj zaveda, da mora skrbeti za varstvo mladine pred umazanijo. Saj pojav mladostne pokvarjenosti povzroča resne skrbi odgovornim činiteljem in javno mnenje je že večkrat zahtevalo, da oblasti v tem nevarnem pojavu ukrenejo nekaj učinkovitejšega. Saj je pojav »na pol krepkih« in mladostnih kriminalcev najti že v manjših mestih in v industrijskih središčih.

Pri osrednji dunajski vladi obstaja poseben ministrski odbor, katerega vodi prosvetni minister dr. Drimmel. Ta odbor se bavi z vprašanji varstva mladine pred umazanijo v knjigi in v filmu.

Dne 28. oktobra je zvezni kancler ing. Raab sklical sejo, na katero so bili vabljeni vsi deželni poglavarji in člani imenovane odbora. Ob tej priliki so obravnavali vprašanje slabega vpliva filma na mladino. Soglasno so sklenili, da bodo toplo priporočili vsem deželnim vladam, da naj dvigno starostno mejo mladostništva od 17. na dopolnjeno 18. leto. To so storili, ker so v proučevanju vpliva filma na mladino prišli do zaključka, da je prav film največji krivec zločinstva in podivjanosti med mladoletniki.

Ob tej priliki so govorili tudi o televizijskih programih in poudarjali, da bi tudi pri televiziji morali bolj vestno upoštevati zahteve in določila o varstvu mladine pred umazanijo.

Prosvetno delo na Primorskem

Znamenje narodno zavednega in delavnega ljudstva je njegovo živo kulturno udejstvovanje. Tako ljudstvo ima v sebi dovolj moči, da ga še tako močno gospodarsko in politično zapostavljanje ne bo zlahkoto izbrisalo z zemlje, na kateri živi. Zato so toliko bolj razveseljiva poročila o kulturnem udejstvovanju slovenskih narodnih manjšin in izseljeniških skupin v evropski ali preoceanski tujini.

Morda ne velja to o nobeni slovenski skupini v toliki meri kot prav o Slovencih na Goriškem. Misli bi kdo, da tako majhna skupina sploh ni zmožna povzpeti se do kulturnega uveljavljanja; saj menda njih število ne presega 15.000. In vendar prinaša njih katoliško tedensko glasilo poročila o kulturnih akcijah in prireditvah.

Že pred leti smo slišali, da so se Goričani odločili, da si pozidajo primeren katoliški dom. V Goricah imajo na razpolago skromno dvorano v hiši Katoliške tiskarne; ta dvorana je last goriške dekliške Marijine družbe, ki šteje nad 150 članic in ki že skozi desetletja vrši med goriškimi Slovenci veliko versko in kulturno poslanstvo.

Delavni akcijski odbor za novi Katoliški dom je tekom let zbral že kar lepe denarje in tudi kupil večjo stavbo s stavbiščem ter izvedel uspelo loterijo. Veliko težav in dela je imel ta neugnani odbor z načrti za novo dvorano in z oblastmi, ki nikakor niso bile pripravljene izdati gradbeno dovoljenje. Po večletnem trudu so letos dosegli, da so vsa dovoljenja priborjena.

Pred dobrim mesecem je pripravljalni odbor naznanil svojim sodelavcem, da bodo takoj začeli z gradnjo novega Katoliškega doma, in jih povabil, da znova priskočijo na pomoč z velikodušnimi darovi. Odziv je bil tako dober, da so z napovedanimi

deli tudi že resnično začeli. K temu jim moremo samo čestitati!

Letošnje kulturno delo po počitnicah so otvorili na goriških odrih z misijonskimi proslavami. — V Gorici so ob zelo veliki udeležbi igrali za to priliko Jurčičevega »Domna«, katerega so naslednjo nedeljo prav tam ponavljali. V sosednji Podgori so tudi napravili pestro misijonsko akademijo z zelo dobrim uspehom. V Doberdolu na Krasu pa je misijonska vsakoletna proslava že prava tradicija. Na vseh teh prireditvah izpeljejo navadno tudi bogat srečolov v korist misijonom.

V mestu Gorici in v okolici prirejajo tudi prosvetne večer. Ob teh prilikah predvajajo kulturne filme s predavanji ali pa obhajajo razne spominske proslave, katere poživljajo pevski in recitacijski nastopi. Tudi naš gospod Vinko Zaletel rad pohiti na Goriško s svojimi zanimivimi skioptičnimi predavanji, katere Goričani zelo radi obiskujejo.

Kot je slišati, pripravlja Zveza kat. prosvetnih društev za nedeljo, dne 27. novembra, pevski koncert, na katerem bodo sodelovala pevška društva iz goriške okolice.

ZA SALO

Minister za elektrifikacijo albanske države je pripravljala poročilo o napredkih elektrifikacije v njegovi deželi. Vzel je v roke kup papirjev in diktiral: »Leta 1957 smo prekoračili normo za 120 odstotkov, leta 1958 pa celo za 150 odstotkov. Za leto 1959 pa...«

Pri tem so mu listi zleteli pod omaro. »Tovarišica, prižgi svečo, da najdem list, na katerem stoji, koliko smo napredovali leta 1959!«

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

René Bazin:

Modra kobila

»Vzemi svoj plašč, mali, da te ne bo zeblo!«
 »Ga imam že v rokah!«
 »In vzemi svoje čokle!«
 »Mi že vise na vratu!«
 »In ne pozabi biča! Volkovi se klatijo okoli.«
 »Ga imam že v rokah, mati, močnega kot moja pest.«
 »No, potem pa lahko noč!«
 »Lahko noč tudi vam!«

Tako je naročala mati vsak večer Janku Benicu iz Pobrđja, ki je odhajal s svojimi kobilami. Bila je vdova s petimi sinovi, izmed katerih je bil Janko poslednji, mlad dečko, ki se je bližal osemnajstemu letu. Kmetijo je ločil od obale le gozdni pas, v katerega se je zaganjal veter, medtem ko so se ob obali tri četrtine leta penili in razsajali valovi. Kmetijo so nazivali Semenovino, a treba je priznati, da so jo slabo krstili, kajti pšenica je na tej solzni zemlji le pičlo uspevala in dobro so naveli le ajdo, ki je gosto poganjala svoja rdečkasta stebila in svoje cvetje, podobno poletnim oblakom, po katerem so se pasle čebele. Sicer je pa obsegala kmetija mnogo slabih košenic, močvirja in pustinja, po kateri je sejal le veter in je žel pozimi led raznovrstni plevel. Toda travniki so bili bujni, košati šopki sočne trave so dajali košnjo starine, otave in še pootave, ne vstevši pet mesecev paše. Pašniki so bili seveda mokrotni in so se vili med pogozdene gričke, preko katerih je tekla v poletnem času komaj za dobro ped globok potok, ki pa se je razlival ob jesenskem deževju kot prt preko vseh travnikov ter bil podoben pravemu jezeru.

Tam se je od konca meseca junija do sredine novembra paslo šest kobil, ki so tvorile pravi ponos in bogastvo Semenovine. Vsem Pobrđju ni bilo najti lepših, čeprav je bilo Pobrđje znano po svoji lepi konjski pasmi. Odrasel moški ni segal do njihovih griv. Njih tek je bil hitrejši nego pri mnogih drugih konjih dir. Po dlaki so se nekoliko razlikovale med seboj, vendar so se vse močno približevale barvi škrlavca. Med njimi je bila tudi triletna žrebica, ki jo je imel Janko posebnost rad in katere dlaka je vlekla na modro; in imela je belo zvezdo sredi čela. Vsi konjski prekupci so neprestano povpraševali:

»Mati Benic, ali nam prodaste žrebico?«
 »Ne, ne, prijatelj, ne boste je imeli!«
 »Jo bo vzel pa cesar!«
 »Ej, ta je predaleč.«
 »Ne, ne, cesar ni nikoli predaleč, mati. Cesar potrebuje ljudi. V Parizu ve tudi za starost vaše žrebice, za njeno ime in za njeno dlako. Verujte nam; rajši jo prodajte nam!«

Mati je pa odklanjala, kajti propričana je bila, da ji ne bodo odpeljali Iskre, te

lepe modre žrebice, ki so jo začenjali že vpregati in ki je lahko tekla tri ure brez oddiha. Gospodinja je seveda vedela, da nabira cesar vojake in jih pošilja na vojško, saj je eden njenih sinov že bil na Renu, drugi pa na španski meji. Neprestano je slišala govoriti o dobljenih bitkah, o osvojenih mestih, o zaplenjenih topovih, o zahvalnih službah božjih, o krvavih spopadih in o bojnem plenu. Na dnu srca si je že davno želela konca teh zmag, ki so jih toliko uboge matere plačevale s svojimi sinovi in ki so jih puščale v najboljšem primeru brez pomoči na njih velikih kmetijah, kjer je zaradi pomanjkanja delovnih rok propadala žetev. Toda tega nikakor ni mogla verjeti, da bi vedel cesar tudi za lepoto njene Iskre, za njeno urnost, za njeno modro dlako in za njeno belo zvezdo na čelu.

»Lahko noč, dečko moj!« je dejala mati.
 »Hodi pametno in varuj se volkov.«

In Janko je odjahal na najstarejši kobili, da bi prenočil na travniku. Postavil si je bil na pobočju pod gozdom že kolibo iz vej, odkoder je mogel pregledati ves travnik in kjer je tudi spal, pokrit s starim plaščem; ob njegovih nogah je pa dremal zvesti pes Čujež, katerega je prebudil že vsak najmanjši šum. Noč ga je zavijala v temo in v gosto meglo, toda on je navzlic temu po pihanju nozdrvi in po enakomernem počasnem koraku natančno čutil prisotnost svojih konj in kraj, kjer so

Osemletna medvedka se je že v jeseni napotila na iskanje primerne brolga za prezimitev. Zaradi svoje mladosti še pač ni imela kaj prida izkušenj v tej stvari. Pri iskanju so ji mladiči bili v veliko napoto. Najstarejši — enoletni medvedek — ji je že večkrat odrekal pokorščino, imel se je za odraslega in morala ga je večkrat krepko ošvrkniti s taco, da ga je pokorila. Tudi obe mlajši — samički — sta bili še zelo nerodni, njuno najljubše opravilo je bilo viseti na materinih seskih. Z ostrimi zobki sta jo neusmiljeno grizli, pri vsakem najmanjšem šumu sta se preplašili; ali pa sta se tako zatopili v svoje igre, da ju je morala dolgo iskati v goščavi med malinami, brusnicami in volčinom.

»Naše sledi utegnejo najti,« si je strahoma mislila medvedka mati, »najbrž jih bodo našli ljudje — ta strašna, nerazumljiva in grozotna bitja!« In pri tem si je prizadevala, da čimbolj zabriše sledi svojih širokih šap. Toda v sveže zapadlem snegu so njeni široki podplati povsod zapuščali velike črne madeže. In to jo je navdajalo z obupom.

V pozni jeseni je bilo vreme nestalno;

se pasli. Kadar je vlekel mrzel veter, jih je odvedel med vrbje, ki je šumelo le ob večjih neurjih. Vsak dan je še pred sončnim vzhodom po trikrat obhodil pašnik, da bi njegove kobile ne ležale v travi, premočeni od dežja ali rose. Zbudil ga je vsak rezget, vsak krik ptičev in vsako cepetanje živali, ki so se zbirale ob preteči nevarnosti. Hodil je iz kolibe sam in pokal z bičem na poseben način, ki je plašil z bičem in dajal poguma konjem. Ti so mu lizali roko, modra žrebica je večkrat položila tudi svojo glavo na fantova ramena, on jo je pa božal, govoreč ji: »Zaupaj Janku! Iskra, ti ostaneš vedno na Semenovini, ti si prelepa za vojsko.«

Toda dečko se je motil, kajti le prekmalu je prišel dan ločitve. Razglašena je bila odredba, da je treba privedi v mesto vse konje in kobile, stare po štiri leta, da jih pregleda tam posebna komisija častnikov. In Iskra je ravno pred nekaj tedni dopolnila štiri leta.

Zadnje dni meseca marca so postala pota skoraj neprehodna radi deževja, v katerega sta se večkrat mešala tudi sneg in toča. Na Semenovini je vladala že ves teden prava pobitost. Trije sinovi, ki so bili še doma, so posedali zvečer ob sveči pri svoji materi in razglabljali z njo, kaj naj ukrenejo. Oba starejša, ki sta dobivala že prve sive lase, sta menila, da bi skrili Iskro globoko v goščavo, do koder ne vodi nobena preseka. Najmlajši ni zinil nobene. Toda na predvečer popisa konj je mati vendarle vprašala tudi njega:

»Janko, ti pa kar molčiš, ali veš morda ti za kak izhod?« (Dalje na 8. strani)

Medvedja usoda

nekaj časa je snežilo potem pa zopet deževalo.

Končno je sredi oktobra medvedka začutila bližanje viharjev z obilnimi snežnimi naleti. Pomignila je strogo svojim otrokom, da ji naj sledijo.

In vsi trije so se napotili proti severu. Spredej je šla mati, za njo obe mali samički, ob koncu pa prvorojenec. Sledeč starodavnemu naravnemu gonu se je vsak trudil, da stopa po sledih svojega predhodnika.

Že v poletju je bila medvedka opazila primeren samotni brlog. S koreninami, obrnjenimi v zrak je tam ležala debela smreka, ki jo je bil podrl vihar. Okoli pa so bili kupi posušenih vej in suhega listja. »Huda ura prihaja s severa« je nagonsko vedela medvedka. Vedela je tudi, da bo novozapadli sneg vse sledi zabrisal in prekril. Na poti k zimskemu brlogu je medvedka s svojimi krepplji kraspala znamenja na debela, da bo pomladi znala najti pot povratka.

Težko je bilo luknjo urediti za dolgo zimsko spanje, kjer je bila pretesna. Samički, ki sta še potrebovali toplote materinega telesa, sta se kolikor moč lagodno zleknili med nogami medvedke, tesno ob

njenem okroglem, rejenem trebuhu, pri katerem sta se bili v jeseni spitali. Nista ji prav nič zamerili, če ju je pri obračanju malce stisnila. Le najstarejši se dolgo ni mogel umiriti. Godrnjal je, grizel okoli sebe, tacal je po svojih sestricah, od časa do časa je pokukal iz luknje in potem zopet šavnil po materi. Nič mu ni bilo prav. Končno je pa tudi on trdno zaspal, kot veleva splošna medvedja postava. In tudi ta, skoraj že dorasla neroda, se je v spanju obližoval z jezikom kot kak mal medvedek in se tesno stiskal k materinemu telesu, prav tako kot njegovi sestrici.

Medvedka pa ni spala, ona je samo dremala, obenem pa tenko prisluškovala.

Vse gozdne živali, veverice, kune, lisice in volkovi, so se v velikem loku previdno izogibale zimskega brloga medvedje družine. Radvodne vrane so krakale prek dupline, klepetave srake so se prevažale nad njo. Tu pa tam je medvedku pomolila smrček iz luknje, s svojim gladkim jezikom lizala sneg, si ogledovala igro zajcev, prisluškovala in stregla z ušesi ob daljnih zvokih sekire drvarjev, nato pa zopet zadremala.

V januarju je prestrašena planila pokonci. V gozdu so odmevali lovski rogovi in zaslila je tudi lajež psov.

Nekaj ni v redu, je zaslutila medvedka, to so povsem drugačni ljudje, kot tisti, ki sem jih doslej poznala. Z okornimi kretanjami je obe mladički odrinila od sebe, z udarcem šape je pahnila v kot najstarejšega zaspanca. Kot ji je veleva naravni nagon, kot prva zastavila svojo glavo in telo sovražniku, ki ga je slutila prihajati.

Razdraženi pasji lajež in cviljenje je prihajalo vedno bliže.

Medvedka je porinila svoje mladiče v notranjščino dupline. V tem so se za grmičjem in snežnimi gomilami že pojavili prvi, napadalni pasji smrčki. Psi so hrkali vsi razgreti in dolgi jeziki so jim viseli iz čeljusti.

Medvedka ni verjela v resnost nevarnosti: »Psi se me ne bodo upali lotiti«, si je mislila in divje šavnila v sneg.

Takrat je zagledala ljudi, ki so se naglo bližali. Njihovi razburjeni gibi in njihove žareče oči so ji jasno govorile: »Sedaj pa ni več usmiljenja«. Z vsem svojim mogočnim telesom se je vzpela, da plane proti ljudem — ko se je oslepela in oglušena opotekla.

Ko se je zrušila na tla, se je še domislila: Na najstarejšega se ni moč zanesti. On ne bo niti poti od zimskega brloga nazaj proti jugu našel. In kaj bo potem z ubogima mlajšima dvema?

»To bo pa krasno darilo,« je dejal postaven mož v novi lovski obleki. »Sem dobro zadel, ali ne?«

V tem je zavpil eden izmed gonjačev: »Pazite, je še eden!«

Najstarejši mladič je prilezel iz brloga. Gonjač mu je s sekuro preklal glavo.

I. A. Kuprin:

Visoška kronika

15. Dr. Ivan Tavčar

Opoldne smo veliko jedli. Gospodinja je skuhala gnjat, ki sva jo bila s sabo prinesla, in še dosti drugega. Moje začudenje so vzbujali debeli cmoki, napolnjeni s sirom in orehi, česar do tedaj še nisem nikdar jedel.

Stara mati se ni prikazala s peči, ali gospodar je prinašal tja od vsake sklede. Prinesel ji je tudi pogače, in videlo se mi je, da je bila stara ženica še prav dobro pri moči in da je za svoja leta prav obilo jedla.

Margareta in mati sta bili praznično oblečeni. Če se ne motim, je bil tudi oče čedneje opravljen ko prejšnji večer.

Le Marks in Othinrih sta prišla k mizi v najslabši obleki in snedla sta za štiri druge, tako da je visoška gnjat v največjih kosih izginila v nenasiitljive želodce Wulfingovih sinov.

Rezali smo pogačo in pili črnikalca iz Zalega loga, ki pa je po mojem mnenju bil nekak vipavec, pomešan s slabim istrijancem.

Najedli smo se in napili. Pričakovali smo, da se prične razgovor o zadevi, radi katere sva prišla z darovi z Visokega in radi katere je pridna gospodinja pripravila dobro in tečno kosilo. Ta razgovor, kakor

je bila njegova dolžnost, je vpeljal Lukež, ki je prišel z mano in ki si je bil obvil svoj klobuk s pisanim trakom, kakor je bila takrat navada pri naših snubačih.

»Čas bo — s temi besedami se je obrnil hlapec k meni — čas bo, da se odpraviva! Dolga bo pot, in če dobro pojde, bova o polnoči doma. Po temi hoditi in še po gozdovih, utruji človeka.«

Jeremija Wulffing je prikimal, nato pa se je njegov pogled uprl v me, kakor da je vrsta na meni, da izpregovorim.

Margareta je pobrala sklede in žlice ter odhitela iz hiše.

Ni mi rada tekla beseda. Kdo naj bi ne prišel v zadrego, ki naj pove pred zbrano družino, da si je izbral domačo hčer za ženo, dočim se ženin in neveta do danes še nikdar nista videla? Pa sem le izpregovoril:

»Oče mi je ukazal, da pridem k vam in vas vprašam, če bi hoteli odgovoriti na tisto, kar sta govorila na sv. Jakoba dan v Loki?«

Pri tem mojem vprašanju so postali pozorni mati in sinova pri mizi, ker so vedeli vsi, da se bo nekaj odločilo, kar je bilo pomenljivo za celo hišo.

Oče Jeremija mi je takoj odgovoril:

»Delati veš, vstajaš zgodaj, pripravš se ne rad, kakor sem videl včeraj, in hvale si vreden. Tudi Margareta se ne straši dela. Govorica, ki je govorica vaše hiše, ji ne teče gladko, a privadi se ji, ker se gospodi-

nja vedno ravna po svojem gospodarju. Na Visokem sta dva, in obema bo lahko Polikarp veliko dal. Pri meni jih je nekaj več, praznih rok pa ne bodo odhajali iz hiše. Tako je! Prinesi torej očetu odgovor: »Dvesto beneških cekinov, katerim priložim še sto beneških kron. To je moj odgovor!«

Ponudba je bila na vse strani častna in zadostna. Dedič, ki naj bi prevzel visoška dva grunta, bi ne mogel računati z imovitejšo neveto. Vendar pa je moral blekniti hlapec Lukež nepotrebne besede:

»Nekaj starov žita bo že šel! S tem je razpalil ogenj, ki je tlel pod streho, da se je v hipu prikazal visok plamen.

Jeremija, nekoliko uzaljen, je sicer hladno odgovoril: »Kar sem dejal, sem dejal! Ali zahrumela sta sinova z enim glasom:

»Dvesto cekinov in še sto beneških kron!« Vzdignila sta se kakor obsedena medveda in s pestjo mlatila po mizi, da je na nji rožljaj namizno orodje, kolikor ga ni bila poprej Margareta vzela s sabo.

»Dvesto beneških cekinov!« je tulil Othinrih. »Veliko več ni vredna cela naša beračija!«

»In povrhu še sto beneških kron!« je rjul Marks. »Prodati se bo morala zadnja glava iz hleva, midva pa naj greva prosjačit ali pa k ciganom na Blegaš!« Tu je Marks popadel skledico na mizi ter jo vrgel za hišne duri, da se je zdrobila na kosce.

Jeremija Wulffing je sicer prebledel, a odgovoril še ni ničesar. Ni pa mogla molčati Margareta mati in jokaje je izpregovorila:

»Delali sva pa vendar tudi veliko! Z Margareto nisva nikdar držali križem rok!«

Skoraj bi mislil, da sta sinova komaj čakala, da bi planila po pisani svoji materi, ki je bila podobna kupu gospodinjske revščine. »Ti pa tiho bodi!« sta tulila oba in po gorjanski sirovi navadi sta jo tikala, kakor bi bila zadnja dekla pri gruntu.

»Ti pa čisto molči!« se je drl Marks.

»Kaj pa si ti k hiši prinesla?«

Othinrih se je grohotal: »Tisto, kar vsaka ženska k hiši prinese!«

Zopet sta razbijala po mizi, a Jeremija Wulffing je še vedno molčal. Čudno je bilo, da ni vzel prav nič v varstvo druge svoje žene, ki je pred hrupom svojih polusinov kar skupaj ležala.

Onadva se nista mogla pomiriti; nasprotno, hitela sta iz enega divjanja v drugo. In še tako sta bila zaslepljena, da sta se lotila tudi svojega roditelja in gospodarja.

Kričala sta:

»Kaj boste dali nama, ko dosedaj še prav nič dobrega imela nisva? Bila sva vola pri hiši in vedno v jarmu!«

»Vi ste spali,« se je norčeval starejši, »a zmerom je bilo vse obdelano.«

»Veliko niste nikoli delali,« je dodal mlajši, »še takrat ne, ko smo kosili in mlatili.« (Dalje prihodnjič)

Vihar je opustošil Podjuno

Minulo nedeljo se je od Železne Kaple sem nenadoma dvignil silovit vihar, kot ga že dolga leta ne pomnijo, in naredil velikansko škodo. Že zgodaj zjutraj je pihal svež veter od Železne Kaple sem, čigar moč je naglo naraščala in v času od 6. do 8. ure zjutraj dosegla svoj višek. Posebno hudo so prizadeti kraji v območju Žitare vesi, Miklavčevega in Železne Kaple. Veter je tulil in podiral drevesa, kot da bi bila slamnate bilke. Na več krajih so debela zaprla ceste, tudi telefonski in električni drogovji so ležali križem kražem, tako da so bile prekinjene več ur telefonske zveze, pa tudi električnega toka ni bilo. Nekateri vozači, ki jih je vihar zalotil na poti, jih je z vozili vred odnesel, kot da bi bile papirnate igračke. Posebno huda pa je škoda v gozdovih, kjer je veter podrl več tisoč kub. metrov lesa. Trenutno ni moč niti približno oceniti škode.

Na Rebrci je poškodovanih okrog 80 odstotkov vseh streh. Zelo veliko škodo je veter prizadel v tovarni celuloze. Tri s plo-

čevino krite stavbe je veter povsem razkril, kot da bi nanje prišla roka mogočnega orjaka. Dvorišče tovarne je bilo posejano z zdrobljeno opeko ter drugo navlako, ki jo je veter prinesel. Tovarniška požarna bramba je imela ves dan polne roke dela. Kljub veliki škodi, ki jo cenijo samo na tovarniških poslopijih v znesku 300.000 šil. je tovarna obratovala naprej.

Tudi komenda na Rebrci, kjer župnikuje č. g. dr. Metod Turnšek, je bila popolnoma razkrita. Opeko je veter nosil po zraku, kot da bi bila papir. Vihar je podrl tudi nad 800 let staro lipo pred komendo.

V Žitari vesi je veter odnesel pločevinasto streho stolpa in prekucnil nekaj lesenih barak. Delavci in nameščenci, ki so se v jutranjih urah v soboto podali peš, s kolesi in motorji na delo, je naenkrat zajel silovit veter ter se igral z njimi kot da so lučke iz papirja. V najhujšem vetru ni bilo moč pokonci iti. Več kolesarjev in motoristov se je nenadoma znašlo v cestnem jarku ali sredi travnika.

POZOR! Potujete v Rim?

Prenočišče, hrana, ogled Rima itd., vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Hotel - Penzion BLED

VIA STATILIA, 19 — TELEFON 777-102 — RIM

Se priporoča in pozdravlja, vaš rojak VINKO A. LEVSTIK
Izrezite in shranite! — Pišite nam za cene in prospekte!

Modra kobila

(Nadaljevanje s 7. strani)

»Da, imam ga, prav res, a je čisto drugačen nego bratov.«

»Povej ga, dečko!«

»Mama, bojim se, da bi preveč jokali.«
»Ubogi Janko,« je odvrnila mati in ga objela, »tisti, ki jokajo niso najbolj nesrečni: nesrečni so le tisti, ki se nimajo radi.«

»Torej dobro, mama! Meni se zdi, da bi ne mogli Iskre dolgo skrivati v gozdu, da bi jo tudi tam kmalu zasledili in da bi morda zato še lahko zaprli mojega starejšega brata. Bolje bi bilo, da jo damo cesarju, ki jo potrebuje. In ker bo itak prišla že kmalu vrsta tudi name, da bom moral na vojsko, se mi zdi najbolje, da bi odšla kar skupaj, Iskra in jaz. Jaz bom pazil nanjo in skrbel zanjo.«

»Ah, deček moj, ne govoriš pametno! Naše modre kobile ne bo nikoli jahal tak jezdec. Dali jo bodo kakemu častniku in jaz bom ob obo, ob sina in ob Iskre.«

»Pustite me, da odidem! Ponoči, ko sem varoval svoje živali, sem vse dobro premi-

slil. Videli bode, da se bo nekega dne vrnila Iskra z Jankom Benicem, ki bo prišel tudi z našimi na rokavih. Jaz se čutim vojaka in prisegam vam, da je tudi Iskra dovolj pogumna, saj sem z njo že večkrat prepodil volkove.«

Govoril je tako odločno, da vdova ni smatrala za pametno odvrniti ga od njegovega sklepa, čeprav tudi ni imela poguma, da bi mu pritrnila. Le jokala je, kakor je Janko že vnaprej slutil. Sedela sta potem še dolgo v noč na klopi v veliki družinski sobi Semenovine in mati je dajala nasvete svojemu sinu ter večkrat ponavljala iste, toda vselej z večjo ljubeznijo in vselej bolj v solzah. Brata, ki sta bila oba dobrega srca navzlic trdemu zunanemu videzu, sta več kot pol ure pogledovala zdaj mater, zdaj Janka in nista zinila nobene, potem sta pa odšla počasi spat, pustivši na mizi svoja kozarca jabolčnika še polna.

(Dalje prihodnjič)

Železniški predor skozi Dolgi breg so prevrtali

V zvezi z našim poročilom o slovesnosti ob prevrtanju železniškega predora skozi Dolgi breg (Langenberg) nam piše prijatelj našega lista iz Gorenč, da tej gori pravijo domačini tudi Gorenčica. In še podrobneje, v občini Ruda je vhod v predor pri vasi Led na Gorenčah. Na drugi strani pa prihaja na svetlo v dolinici Granitztal, po kateri je dobila tudi občina svoje ime, kaka dva km od St. Pavla v Labotski dolini.

Največja izbira blaga!

Zelo znižane cene!

Letno blago in perilo!

L. Maurer

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

Knittak
Šivalne in
pletilne stroje
pri
Grundner
KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
POLEG MESTNE CERKVE

Nainovejše kmetijske
stroje, štedilnike, pralne
stroje. Gospodinske po-
trebine
ugodno in na obroke pri
HANS WERNIG
KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Kern
Radioaparati
Šivalni stroji
Kolesa
V VELIKI IZBIRI
Radiohaus
KERN
Klagenfurt, Burggasse
Ugodna plačila na obroke

MESTNO GLEDALIŠČE:

Petek, 11. nov.: Rose Bernd, drama, (premiera). — Sobota, 12. nov.: Madame Butterfly, opera. — Nedelja, 13. nov. ob 15.00 uri: Gräfin Mariza, opereta. — Sreda, 16. nov.: Rose Bernd, drama. — Četrtek, 17. nov.: Rose Bernd, drama. — Petek, 18. nov.: Die 12 Geschworenen, drama (poslednjič). — Sobota, 19. nov.: Don Giovanni, opera. — Nedelja, 20. nov. ob 15.00 uri: Der Graf von Luxemburg, opereta (poslednjič). — Začetek ob delavnikih ob 19.30 uri, ob nedeljah ob 15. uri.

KOMORNI ODER (Konzerthaus)

Sobota 12., nedelja 13., sobota 19. in nedelja 20. nov.: Patsy, komedija. — Začetek vselej ob 19.30.

MALI OGLASI

Pletilne aparate

Passap Standard 1790.—
Passap Automatic 2550.—
Passap P 12 (Doppelbett) 4480.—
Passap Duomatic — kraj pletilnih aparatov 6380. — šil. z vsemi prednostmi, ki vam jih nudi domač strokovnjak: Sattler, Klagenfurt, am Heuplatz.

SEJEM RUMENEGA GOVEDA

Drugi jesenski sejem živinorejskega društva za rumeno govedo na Koroškem bo v sredo, dne 16. novembra 1960, začetek ob 9.30 uri v živinorejski lopi v St. Vidu ob Glini. Dogon in uvrstitev v vrednostne kategorije bo pa dan poprej, v torek, dne 15. novembra ob 13. uri. Prignali bodo 50 bikov in 120 visokobrejih krav in junic. Na sejmu bodo pripuščene le živali, ki prihajajo iz hlevov, za katere je ugotovljeno, da ondi

K. Sekerka
Klagenfurt,
18.-Oktober-Strasse
Günstige Feldstecher Angebote

ni tuberkuloze (rdeče potrdilo) ter iz hlevov, ki vsaj pri zadnji preiskavi ni bil ugotovljen reagent-Bang. Nadalje bodo prignali na sejem tudi živali, ki imajo povečini poleg rdečega potrdila tudi zeleno potrdilo (priznani hlevi, kjer ni Banga). Zato se vsem interesentom nudi ugodna prilžnost za ta nakup zdravih živali.

V Parizu je sodišče zavrnilo tožbo za plačilo odkodnine, ki jo je vložil neki krojač proti svoji nameščenki, ker ga je s šivanko globoko zbudila v hrbet, ko jo je proti njeni volji poljubil. Zaradi zastrupljenja krvi je moral ležati kar štiri tedne. Sodišče je odločilo, da je imela prav šivilja, češ da ženski v takih primerih ni treba izbirati sredstev.

Filmi

Bistrica v Rožu

Sobota, dne 12. 11.: Der Hund von Baskerville (IVa). — Nedelja, dne 13. 11.: Manche mögens heiss (IVb). — Sreda, dne 16. 11.: Die Rose von Cimarron (IV).

Dobrla ves

Sobota in nedelja, dne 12. in 13. 11.: Alt Heidelberg (III). — Sreda, dne 9. 11.: Dem Tode entronnen (III).

Pliberk

Sobota in nedelja, dne 12. in 13. 11.: Peter Voss, der Held des Tages (III). — Torek in sreda, dne 15. in 16. 11.: Scala — total verrückt (IV).

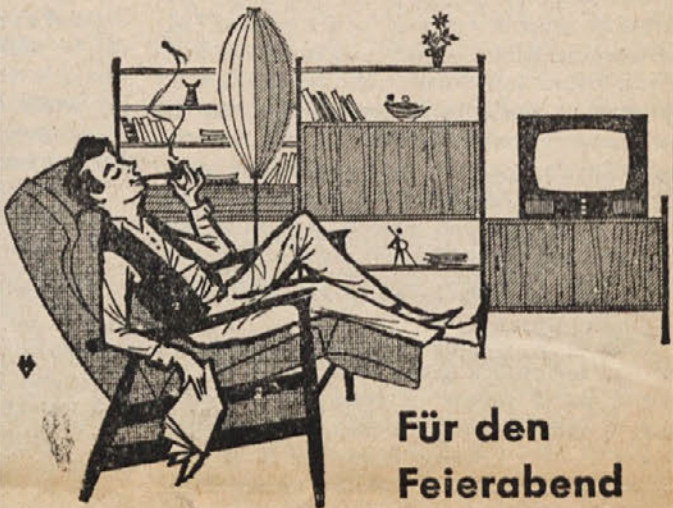
STADLER

Möbel

Garantie für schönes Wohnen

Sie wollen mit Ihrer Einrichtung zufrieden sein, nicht nur was Qualität und Preis, sondern auch was die Form angeht. Deshalb ist der Kauf beim Möbelfachmann wichtig. Er kennt das Herstellungsprogramm er sucht nur das Richtige für seine Ausstattung aus, und diese bietet Ihnen damit einen wesentlichen Überblick. Was Sie bei uns sehen, wird Ihnen darum gefallen.

Für den Feierabend

Freuen Sie sich abends, wenn Sie von der täglichen Arbeit nach Hause kommen, auf Ihr Heim? Es sollen doch die schönsten und erholsamsten Stunden sein. Machen Sie sich die schönste Feierabendfreude, machen Sie sich's zu Hause gemütlich. Es gehört nicht viel dazu. Noch nicht einmal viel Geld. Wir beraten Sie gern und zeigen Ihnen unverbindlich unsere Möbelausstellung.

- Unsere beste Reklame ist die ständig steigende Zahl zufriedener Kunden.
- Die Auswahl ist unübertroffen.
- Wir führen nach wie vor das günstigste Volks-Schlafzimmer.
- Besichtigen Sie unsere neue Teppich- und Vorhangstoffe-Abteilung.
- Beratung durch unsere Architekten und Zustellung mit eigenen Möbelautos kostenlos.
- Kreditgewährung zinsfrei durch Eigenfinanzierung und SW-Kredit bis 30 Monate.

Diese Vorteile bietet Ihnen Ihr

Haus der guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4 . Tel. 50-24, 52-62

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 13. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PO-NEDELJEK, 14. 11.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. Bolje je paziti, kot zdraviti se. Slovenski samospev od nekdanj do danes (7). 18.00 J. F. Perkonig-Rok Arih: Ugrabljena strd (6). — TOREK, 15. 11.: 14.00 Poročila, objave. Otroci, poslušajte! — SREDA, 16. 11.: 14.00 Poročila, objave. — Za našo vas. — Kar želite, zaigramo. — CETRTEK, 17. 11.: 14.00 Poročila, objave. Živa srečanja. (Pesmi mladih koroških pesnikov.) — PETEK, 18. 11.: 14.00 Poročila, objave. Zanimivo, poučno, razveseljivo. — SOBOTA, 19. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 20. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Usnjeni

jopiči
povrniki
(paletoji)

Vesely

Klagenfurt, Fleischmarkt 12